

123
Colecția POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

VALENTINA JURAVLIOVA

RAPSODIA STELELOR

EDITATĂ DE REVISTA
ȘTIINȚĂ ȘI TEHNICĂ

Trăim într-o epocă în care distanța dintre visurile cele mai fantastice și realitatea cea mai palpabilă se micșorează cu o iuțeală uluitoare.

MAXIM GORKI

RAPSODIA STELELOR

★

BIOAUTOMATUL

★

PLANETA ALBASTRĂ

VALENTINA JURAVLIOVA

Coperta desen: DUMITRU IONESCU

Colecția „Povestiri științifico-fantastice"
123

Mai mulți cititori, exprimîndu-și interesul stîrnit de cele două povestiri ale Valentinei Juravliova apărute în colecția noastră („In luptă cu timpul" în nr. 99 și „Experiența 768+...∞" în nr. 112), ne-au cerut să publicăm noi lucrări ale acestei scriitoare, precum și citeva date biografice. Pentru a satisface cititorilor noștri dorința aceasta, am cules din revistele sovietice cele trei povestiri care alcătuiesc numărul de față al colecției.

In ceea ce privește drumul de creație al Valentinei Nikolaevna Juravliova, acesta nu este lung: recent ea a absolvit Institutul de medicină din Baku și se pregătește pentru lucrarea de disertație a cărei temă este: „Plantele medicinale ale Azerbaidjanului".

Intre anii 1956 și 1958, Valentina Nikolaevna a scris cinci povestiri de anticipație și este hotărîtă ca și în viitor să activeze în domeniul genului științifico-fantastic, gen dificil, dar foarte important și iubit de tineret.

Cele trei pasionante povestiri cosmice pe care le veți citi acum dovedesc continua dezvoltare a talentului tinerei scriitoare.

In fiecare dintre ele, autoarea, dezvăluindu-ne noi fațete ale artei sale narative, a reușit să ne deștepte simpatia față de eroii ei.

*In „Rapsodia stelelor", Valentina Juravliova ne face să sezisăm alături de tînăra astronoamă Ala Vladimirovna poezia siderală. „Bioautomatul", care vădește o generoasă fantezie științifică, este una dintre cele mai izbutite lucrări ale povestitoarei **

„Planeta albastră" ne rămîne în memorie mai ales datorită uimitorului Șatov, cu amalgamul său de calm, poezie și umor.

Ceea ce-i comun tuturor lucrărilor scrise de Valentina Juravliova sînt lirismul, optimismul tineresc și remarcabilul ei talent de a reda latura emoționantă a unor probleme științifice.

---

* De aceea publicăm și noi această lucrare, apărută cu mari prescurtări în revista „Veac Nou".

V. JURAVLIOVA

RAPSODIA STELELOR

Omenirea aştepta noul an. O dată cu miezul nopţii, anul cel nou se îndrepta spre apus. Trecea peste plaiurile nesfîrşite ale Siberiei şi peste platourile împădurite ale Chinei, deasupra vîrfurilor înzăpezite ale Himalaiei şi a templelor antice ale Indiei, peste gheţarii Oceanului Inghețat şi pustiurile Australiei. Oamenii se despărţeau fără tristeţe de anul cel vechi. Unora li se părea că insuccesele au trecut, alţii sperau ca noul an să le aducă o nouă fericire.

In această noapte, iarna moscovită era neobişnuit de liniştită. Norii, care pînă mai ieri atîrnau greu deasupra oraşului, se dădeau în lături, ca o cortină de teatru, descoperind un cer spuzit de stele. Brazii, incărunţiţi de zăpadă, înşiraţi de-a lungul Kremlinului, aşteptau Anul nou, ca o gardă de onoare. Din cînd în cînd, un vînt slab dădea jos de pe ramurile lor cîte un bulgăr de zăpadă care cădea pe vreun trecător. Lumea însă nu observa frumuseţea acestei nopţi. Erau foarte grăbiţi, pînă la miezul nopţii mai rămăsese doar o jumătate de oră. Curentul de oameni zgomotoşi, agitaţi, încărcaţi cu pachete şi pacheţele înainta din ce în ce mai repede.

Un singur om nu se grăbea. Miinile îi erau băgate adînc în buzunarele paltonului, iar sub borurile lăsate ale pălăriei străluceau nişte ochi atenţi, care luminau o faţă uscăţivă, întunecată, cu barbă. Mulţi dintre aceia pe lîngă care trecea îl recunoşteau. De aceea, coti pe o străduţă laterală. Acolo nu trebuia să răspundă la nenumărate saluturi, nu trebuia să explice cunoscuţilor de ce în noaptea de Anul nou prefera să rătăcească pe străzi. Nici chiar el însuşi, poetul Konstantin Alekseevici Rusanov, nu ştia ce forţă îl sileşte să caute singurătatea.

De cele mai multe ori, versurile lui se năşteau pe stradă. Prin haosul de impresii şi gînduri, aceste versuri, în fulgerarea unei clipe, parcă ţîşneau desăvîrşite şi iar... piereau. Trebuia apoi să le regăsească frîntură cu frîntură, să le schimbe, să caute rime, să şlefuiască strofele cu răbdare. Pe Rusanov nu-l părăsea niciodată senzaţia că tot ce a scris el nu-i decît o schiţă fugară a ceva foarte mare, care însă deocamdată îi scapă, îi alunecă...

In această noapte de Anul nou nu prea voia să se gîndească la poezie. Poate era un semn de oboseală, poate tristeţea : anul ce venea era pentru el cel de-al şaizecilea an de viaţă.

Rusanov mergea ascultînd zgomotul uşor al zăpezii care îi scîrţîia sub picioare. Pe străduţă era întuneric. Un singur felinar arunca fîşii galbene de lumină pe trotuarul îngust, presărat cu nisip.

Lîngă felinar, drumul lui Rusanov se împotmoli într-o cetate de zăpadă. La lumina electrică, turnurile fulguite ale cetăţii străluceau ca presărate cu diamante. „N-au terminat cetatea" — gîndi Rusanov, observînd alături săniile de lemn şi lopăţelele trîntite. Ii trecu prin

minte gîndul absurd de a termina zidul cetății. Cum s-ar mai fi mirat dimineața copiii...

Rusanov se aplecă să ridice o lopățică, dar în momentul acela cineva îl împinse puternic. Căzu în zăpadă, însă în același timp auzi zgomot de sticlă spartă și o voce:

— Scuzați-mă, vă rog...

Vocea era atît de jenată, încît Rusanov nici nu apucă să se supere. Niște mîini îl ajutară să se ridice. În fața lui era o fată de statură mică, într-un costum verde de schi. Ochii necunoscutei, în spatele sticlelor de ochelari, păreau neobișnuit de mari și mărturiseau o timiditate deosebită.

— Iertați-mă, vă rog, bolborosi încă o dată fata.

Il ocoli cu grijă pe Rusanov și ridică un pachet mic, învelit în ziar, care căzuse lîngă stîlp. Rusanov auzi un oftat.

— Asta a fost... Am spart-o, spuse amărîtă necunoscuta.

Rusanov se simți vinovat.

— Dar ce s-a întîmplat? întrebă el.

— Duceam o placă, explică fata, un negativ, înțelegeți? Cînd m-am ciocnit cu dumneavoastră am dat drumul plăcii, și ea s-a lovit de stîlp.

Fata desfăcu pachețelul. Negativul avea un aspect straniu: pe un fond negru se vedea o bandă luminoasă cu niște dungi întunecate.

— Ce-i asta? întrebă mirat Rusanov.

— Un spectru. Înțelegeți? Este spectrul stelei Procion din constelația Cîinele Mic...

Rusanov se uită cu interes la necunoscută.

„Are vreo 16 ani" — gîndi el, dar imediat se corectă: „Ba mai mult, mai mult: vreo 25—26".

— Ascultă, spuse Rusanov, unde fugeai în toiul nopții cu negativul ăsta?

— La poștă, să telegrafiez, răspunse fata. Înțelegeți... o asemenea descoperire...

Rusanov rîse încetișor. Îi plăceau întîlnirile neașteptate. Dintr-o dată deveni bine dispus.

— Descoperire? repetă el.

Necunoscuta îi răspunse în șoaptă:

— Da, descoperire, Konstantin Alekseevici.

— Konstantin Alekseevici? Rusanov zîmbi șiret.

— Bineînțeles, tovarășe Rusanov, în spatele sticlelor de ochelari ochii străluceau veseli. V-am recunoscut imediat.

— Și acum îmi vei cere un autograf?

— Nu, am unul. De ziua poeziei stăteați la stand...

Rusanov începu să rîdă.

— Și acum ce-ai să faci cu descoperirea? arătă el spre cioburile negativului și, fără să mai aștepte răspuns, adăugă: Dar cum te cheamă, stimată cetățeană care trîntești trecători și fotografiezi stele?

— Ala, Ala Vladimirovna Djunkovskaia. Astronom.

„Ala... Ala Vladimirovna Djunkovskaia, astronom — repetă în gînd Rusanov. Nu, n-are mai mult de 16 ani!"

— S-a pierdut deci descoperirea?

Djunkovskaia dădu din cap.

— Nu, în momentul de față, astrograful meu face o a doua fotografiere.

— Dar ce-ai descoperit?

Nişte ochi mari îl priveau ezitînd pe Rusanov prin sticlele ochelarilor; să-i spună sau nu?

— Înţelegeţi? Am descoperit în spectrul stelei Procion... Dar dumneavoastră ştiţi ce este un spectru? Aveţi puţină răbdare, vă voi explica îndată totul...

Rusanov nu prinse imediat sensul din povestirea destul de încurcată a tinerei fete. Ea vorbea repede şi întreba mereu „Înţelegeţi?“ Evenimentele nu erau expuse de loc în ordine cronologică. Rusanov trebuia să ghicească destul de multe.

...Încă din şcoală, fata se simţise atrasă de astronomie. Terminase Facultatea de fizică. Plecase apoi la un observator din Munţii Altai. Fusese decepţionată: în loc de descoperiri, lucrări minuţioase de sistematizare a fotografiilor spectrelor stelare. După patru luni de lucru i s-a părut că făcuse o descoperire. Directorul observatorului i-a explicat însă pe un ton sec: este o greşeală. Au mai trecut trei luni, şi din nou a simţit bucuria unei descoperiri... şi din nou greşeală, din nou deziluzii. Timpul trecea. Lucru, lucru şi iar lucru! Nici un pic de romantism. Nenumărate fotografii de spectre stelare. Sistematizări. Nici o descoperire. Avea impresia că aşa va fi toată viaţa. Şi deodată...

— Înţelegeţi, spuse Djunkovskaia, la început nu mi-a venit să cred. Prea este neplăcut cînd ţi se spune mereu, ca unui copil: „Trebuie să lucrezi“. Şi să nu visezi. Da. Însă era atît de evident. Aveam în faţa mea 350 de spectrograme ale lui Procion. E adevărat că şi ceilalţi astronomi văzuseră aceste fotografii, însă le văzuseră separat, eu le văzusem în acelaşi timp. Şi, înţelegeţi, din liniile separate ale fiecărei spectrograme am desprins parcă o imagine. Din cele 350 de fotografii am ales mai întîi 90. Fuseseră făcute la interval de patru ore, deoarece aveam astrograf. Toate fotografiile aveau acelaşi fond: linii ale unor metale neionizate. Aşa este binecunoscutul spectru al lui Procion. În afara acestor linii însă am mai văzut pe fiecare spectrogramă linia unui element. Pe prima spectrogramă, linia hidrogenului, pe a doua, linia heliului, pe a treia, a litiului... Şi aşa mai departe, în ordine, pînă la al 90-lea element din sistemul periodic — toriul. Ca şi cînd cineva ar alege elementele în ordinea strictă a sistemului periodic, înţelegeţi? Nu poate exista decît o singură explicaţie a acestui fapt: sînt semnalele unor fiinţe raţionale.

— Aşa crezi dumneata? întrebă foarte serios Rusanov.

— Sigur că da! exclamă fata. Iată, de exemplu, anumite sunete pot fi auzite destul de des în natură. Dacă însă am auzi aceleaşi sunete puse în ordinea gamei, am putea concepe oare acest lucru fără participarea unei fiinţe raţionale? Îmi era frică şi să vorbesc de descoperire: dacă era din nou o greşeală? Pe urmă mi-am luat concediu. Cînd am plecat parcă visam. Tot drumul am fost supărată pe mine: ar fi trebuit totuşi să vorbesc. Sosisem la Moscova, dar gîndul îmi rămăsese la observator. Din timpul studenţiei încă aveam la mine acasă, pe acoperiş, un observator de amator. Pe scurt, chiar în prima noapte, am făcut din nou două spectrograme ale lui Procion. Aveau pe ele dungile aluminiului şi ale siliciului, adică cel de-al 13-lea şi al 14-lea element din sistemul periodic. Astăzi am repetat fotografiile. Înţelegeţi, am dat de cesiu. Dacă nu visez, pe noua spectrogramă trebuie să fie dungile următorului element, bariul. Mă-nţelegeţi?

Erau tot pe străduță, lîngă felinar. Rusanov tăcea și se uita la cetatea de zăpadă.

— Nu mă credeți ? întrebă Djunkovskaia.

Rusanov nu credea mai mult decît dacă i s-ar fi spus că în Marea Caspică s-a descoperit un nou continent, al șaptelea de pe planeta noastră.

— Hai să ne uităm la asta..., cum îi zice, la spectrogramă, propuse el.

— Haide ! se bucură Djunkovskaia. Să mergem ! O să vedeți.

Deocamdată Rusanov vedea un singur lucru : la noua lui cunoștință trăsăturile copilărești se îmbinau uimitor cu cele ale unui om matur. Viața îl învățase pe Rusanov să cunoască oamenii. Încă din Spania i se întipăriseră în minte cuvintele comisarului Brigăzii internaționale, fost profesor de matematică : „Apreciați oamenii numai după ce i-ați văzut de două ori. Chiar și direcția unei drepte este determinată de două puncte". In gluma asta era o părticică de adevăr. Rusanov evita deci aprecierile pripite. Djunkovskaia părea un copil răsfățat și capricios. Numai ochelarii dădeau o notă matură figurii ei drăguțe. Ochii ei mari, negri, de asemenea aveau o privire serioasă. „Dar dacă buzele acestui copil glăsuiesc adevărul ?" — gîndi Rusanov. „În fond nu-i chiar un copil... E astronom" — zîmbi el.

— Dumneavoastră știți, spuse Djunkovskaia, atunci cînd descoperirea a și fost făcută, ea ni se pare simplă și evidentă. Gîndiți-vă, să admitem că Procion are un sistem planetar și că ființe raționale de pe una dintre planete s-au hotărît să trimită semnale. Prin radiounde nu este bine, căci acestea difuzează. Razele roentgen și gama nu sînt nici ele indicate, deoarece sînt foarte ușor absorbite. Cele mai bune sînt deci oscilațiile electromagnetice, cu o lungime de undă intermediară, sau, cu alte cuvinte, undele luminoase. Mai departe. Ce să transmită însă ? Ce poate înțelege orice ființă rațională ? Litere ? Acestea sînt foarte diferite. Cifre ? Există, de asemenea, mai multe sisteme de numerație. În general, în lumi deosebite, totul poate să difere. Un singur lucru face excepție : sistemul periodic al elementelor. El este același în toate lumile. Pe orice planetă, cel mai ușor element este hidrogenul, urmîndu-i heliul, apoi litiul... Tabla înmulțirii se poate scrie probabil în nenumărate feluri. Sistemul periodic al elementelor este însă unic în univers. Acesta se poate transmite cel mai ușor prin lumină, deoarece fiecare element are spectrul lui, pașaportul său. Din momentul în care m-am gîndit la acest lucru mi s-a părut că descoperirea mea nu este întîmplătoare, ci determinată de anumite legi.

Rusanov ridică mîna, și Djunkovskaia se întrerupse la mijlocul cuvîntului. Se opriră. Prin aerul înghețat se auzeau clar bătăile orologiului de la Kremlin.

— Anul nou ! spuse Rusanov.

Mai stătură puțin, ascultînd sunetele care se stingeau undeva în depărtare. Apoi, fără să-și mai spună unul altuia ceva, porniră mai repede.

— Spune-mi, te rog, stimate... astrolog, întrebă glumind Rusanov, poate că toate acestea sînt în legătură cu un proces care are loc în stea ?

— Nu, nu ! Temperatura lui Procion este în totul de 8.000°, iar după dungile din spectru se poate aprecia că sursa de radiere are o temperatură de peste 1.000.000°. Este vorba categoric de o sursă

artificială, de pe una dintre planetele lui Procion. Puterea acesteia este enormă, greu de imaginat chiar... Cu toate acestea... Pe aci, vă rog.

Pătrunseră în vestiarul unei case mai vechi. Pe scară era întuneric și Rusanov mergea ținîndu-se de mîna tovarășei lui. Cînd ajunseră la etajul șase, Rusanov aprinse un chibrit. În întuneric, flacăra lumină o scară de lemn, care se pierdea în deschizătura întunecată a chepengului.

Fata porni să urce, iar Rusanov o urmă. Acoperișul plin de zăpadă era traversat de o cărare bătătorită.

— Pe aici! Djunkovskaia întinse mîna spre Rusanov. Casa asta are acum un mare avantaj: încălzire centrală. Înainte, din fiecare coș se înălța un curent de aer cald. Toamna și iarna nu puteam observa nimic. Acum nu mai e decît un singur coș, și acela în capătul celălalt al curții...

Se cățărară pe acoperișul casei. Aci se găsea „observatorul" Djunkovskăi: o suprafață mică, împrejmuită din trei părți de placaj. În centru era un telescop, adică un tub lung de circa 2 m, așezat pe un stativ masiv și îndreptat spre cer. Un mecanism de ceasornic măsura secundele.

— Pe vremuri acesta era cel mai mare telescop de amatori din Uniunea Sovietică, spuse Djunkovskaia. Oglinda are un diametru de 28 cm. Am lustruit-o vreo șase luni...

Treptat, ochii lui Rusanov se obișnuiră cu întunericul. Se vedeau o măsuță, niște aparate, o bancă simplă acoperită cu o bucată de prelată. Djunkovskaia potrivi imediat telescopul.

— Așteptați vreo zece minute, Konstantin Alekseevici? întrebă ea. Mă duc numai să developez... Tot aci, în pod, am și laboratorul fotografic.

— Fă tot ce trebuie, spuse Rusanov.

Djunkovskaia dispăru imediat. Rusanov ridică prelata și se așeză pe bancă. La picioare se auzea ticăitul mecanismului de ceasornic.

Rusanov mai fusese de două ori în mari observatoare. În ambele cazuri însă fusese ziua, cînd astronomii nu fac altceva decît să urmărească mașinile de calculat. Ziua, observatoarele nu diferă prea mult de alte instituții științifice. Abia acum, cînd se uita la cerul presărat cu stele, Rusanov simți, pentru prima oară și destul de tulbure, tot romantismul acestei științe străvechi. Se gîndea la forța stranie care de mii de ani împinge oamenirea să studieze mișcarea corpurilor cerești, să determine legile universului. Se gîndea la savanții babilonului, care observau cerul din turnurile templelor, la vestitul observator al lui Ulugbek, la soarta amară a lui Iohann Kepler *...

Toate impresiile acestei nopți, agitația de pe străzi din seara de revelion, această întîlnire, povestirea Djunkovskăi, „observatorul", toate acestea se împleteau fantastic în conștiința lui Rusanov, căpătau culori noi și dădeau senzația cunoscută, care întotdeauna prevestea crearea unor versuri noi. El și simțea aceste versuri.

— Konstantin Alekseevici!

---

* IOHANN KEPLER (1571—1630). vestit astronom german, descoperitorul celor trei legi ale mișcării planetelor (n.t.)

Rusanov se întoarse. Djunkovskaia ţinea în mînă o plăcuţă. Pe sticlele ochelarilor ei jucau nişte luminiţe roşii ; erau reflexele literelor de neon de pe acoperişul casei vecine.

— Aşa e, Konstantin Alekseevici, spuse Djunkovskaia în şoaptă. E bariu, înţelegeţi, bariu !

Vocea emoţionată a fetei îl aduse pe Rusanov la realitate. Dintr-o dată simţi că pe acoperiş e frig şi că ar vrea grozav să fumeze. Ghicindu-i parcă gîndurile, Djunkovskaia spuse :

— Hai să coborîm la noi, Konstantin Alekseevici. Vă voi arăta spectrograma. Nu este nimeni acasă...

Peste un minut coborîră. Aproape jumătate din cămăruţa fetei era ocupată de o pianină şi o bibliotecă veche. Pe perete atîrna o hartă a cerului înstelat. Lampa verde de birou lumina faţa de masă brodată cu un cerc bine conturat.

Djunkovskaia îl invită pe Rusanov să ia loc şi aduse albumul. Era un album obişnuit în care se păstrează de obicei fotografiile de familie. Rusanov vedea pentru prima oară în viaţa lui spectrograme, aşa încît ele nu-i spuneau absolut nimic. Nişte dungi cenuşii deschise, întrerupte de altele de culoare închisă, se părea că nu se pot distinge unele de altele. Şi, deşi n-aveau nimic neobişnuit, totuşi te emoţionau. Rusanov credea şi el acum în descoperire. Acest lucru se petrecuse oarecum pe neobservate. Doar cu cîteva minute mai înainte zîmbise aproape dispreţuitor, auzind povestirea Djunkovskăi. Acum însă era pătruns de simţămîntul că fata făcuse într-adevăr o descoperire. Ceva nelămurit, dar imperios, îl îndemna pe poetul Rusanov să fie încredinţat de adevărul celor spuse de Djunkovskaia.

— Ala Vladimirovna, spune-mi, te rog, o întrebă el, aci sînt numai spectrogramele unor elemente sau mai este ceva ?

Timp de o secundă, Djunkovskaia nu putu răspunde de emoţie.

— Mă veţi crede ? întrebă ea încet.

Spusese acest lucru într-un mod deosebit de copilăros. Rusanov răspunse însă fără nici o urmă de ironie :

— Voi crede.

— Înţelegeţi, este atît de neverosimil. Nici mie însămi nu-mi vine încă să cred. Uneori mi se pare că visez. Dacă mă trezesc... şi totul dispare ?...

Tăcu. Undeva pe aproape se auzea o muzică.

— Am mai ales douăzeci şi două de spectrograme. Toate se deosebesc de spectrograma obişnuită a lui Procion. Înţelegeţi, Procion este o stea asemănătoare Soarelui nostru. Face parte, aşadar, din clasa a V-a spectrală. Sînt foarte vizibile dungile metalelor neutre, calciul, fierul... În aceste spectrograme însă, pe un fond obişnuit, se văd nişte dungi foarte neobişnuite şi nu ale unui singur element, ci ale mai multor elemente în acelaşi timp. M-am gîndit că primele 90 de spectrograme au fost ca un fel de alfabet. Celelalte 22 însă reprezintă deja un mesaj, o comunicare...

— Dumneata ai descifrat-o ? o întrebă Rusanov.

Djunkovskaia dădu din cap.

— Nu, nu am putut. Din punct de vedere logic, trebuie să fie un sistem foarte simplu. Nu ştiu... am încercat, dar nu am reuşit. Două dintre spectrograme însă... înţelegeţi, nici eu nu sînt sigură... Nu rîdeţi... Poate că mi-am băgat singură in cap acest lucru. Nu ştiu... aceste două spectrograme parcă mi-au atras atenţia de la început. Am avut senzaţia că văd ceva foarte cunoscut, scris însă

într-o limbă necunoscută. Abia în tren, în drum spre Moscova, mi-am dat seama. Știți, probabil, că în sistemul periodic proprietățile elementelor se repetă din opt în opt. Dacă sar peste ultimul element, obțin o octavă... La fel ca în muzică. Din șapte în șapte note sunetele se repetă. Aceeași octavă am văzut-o și pe spectrograme. Se spune că nu este bine ca un cercetător să aibă idei preconcepute. Eu însă am vrut să găsesc în spectrogramă o înregistrare de note și cred că am găsit. Știți probabil că și spectrul luminii are șapte culori...

— Vreți să spuneți..., începu Rusanov.

— Nu, nu ! Ascultați-mă pînă la sfîrșit. Scrierea noastră muzicală se face pe un portativ din cinci linii. Un asemenea „portativ" am impresia că sînt cele trei grupe a cîte patru linii care se repetă în aceste spectrograme ; una dintre liniile „portativului" parcă ar fi fost omisă. Ambele fotografii au același număr de grupe. Linia roșie a litiului, cea portocalie a lantanului, pînă la linia violetă a galiului. Iar între aceste linii, la fel ca un portativ muzical, erau presărate altele : galbenul sodiului, albastrul indiului... Nu, ascultați mai departe ! Există note întregi, jumătăți, sferturi, optimi, șaisprezecimi... Și aceste note spectrale sînt ionizate pe jumătate, pe sfert, pe a opta, pe a șaisprezecea parte... Înțelegeți, cu cît descopeream mai multă asemănare, cu atît credeam mai puțin în însăși existența semnalelor.

— Dumneata ai încercat să pui pe hîrtie această... muzică ? întrebă Rusanov cutremurîndu-se ; vocea lui venea ca de departe.

— Da, am scris-o, și Djunkovskaia se apropie de pianină. Dacă doriți...

— Un moment...

Rusanov mergea prin cameră trosnindu-și nervos degetele. Se opri la fereastră.

— De aici se vede Procion ?

Djunkovskaia dădu la o parte perdeaua.

— Deasupra casei de alături, spre dreapta, acolo unde este antena... Vedeți ?

— E departe ?

— Luminii îi trebuie 11 ani pentru a ajunge pînă la noi.

Rusanov privea steaua strălucitoare. Îi veniră în minte niște versuri, pe care începu să le recite în șoaptă :

Noaptea ce nu topește a firii măreție,
Parcă ne spune-aievea prin străluciri de stele
Că undeva, aproape, o altă lume-i vie,
Că și acolo-i viață, și moarte, și iubire.
Dar cine știe-acestea pentru cine-s ?

— Sînt versurile dumneavoastră ? întrebă Djunkovskaia.

— Nu, sînt de Briusov *.

Rusanov era un poet liric. El știa să sezizeze frumusețea liniștită a naturii ruse, știa să redea în versuri ceea ce Levitan știuse să înfățișeze cu penelul. Rusanov scrisese mult despre dragoste, iar în stihurile lui, deosebit de însuflețite și puțin triste, rareori se strecura un zîmbet, ca o rază de soare prin grosimea norilor. Pentru Rusanov, stelele fuseseră totdeauna simbolul a ceva foarte îndepărtat și inaccesibil. De data asta însă, bătrînele și binecunoscutele versuri ale poetului Briusov îi răsunau parcă într-un fel cu totul nou în urechi.

— Bine, cîntă ! o invită în șoaptă Rusanov.

---

* VALERII IAKOVLEVICI BRIUSOV (1873—1924), cunoscut poet și critic rus (n.t.).

Din analiza spectrală el nu pricepea nimic. Muzica însă o înțelegea. Muzica trebuia să-i spună: da sau nu. Rusanov era emoționat. Numai printr-un efort de voință el reuși să se depărteze de la fereastră și să se așeze.

Djunkovskaia deschise pianina. Timp de o fracțiune de secundă, miinile ei rămaseră deasupra clapelor. Apoi începu. Răsună primul acord. Se simțea în acest acord ceva amenințător. Sunetele porniră, apoi se stinseră încet, și din nou noi acorduri.

În primele momente, Rusanov nu auzi decît o combinație sălbatică de sunete. Apoi melodia se contură. Erau chiar două melodii ce se împleteau: una mai lentă o purta parcă pe cealaltă, mai sacadată, mai repede. Sunetele se avîntau, se stingeau și în împletirea lor era ceva apropiat și în același timp străin, neînțeles. Era muzică, însă o muzică cu totul neobișnuită. Avea ceva straniu, care acționa la început apăsător, copleșitor. Se părea că exprimă chemarea unor vaste pasiuni. În anumite momente, ambele melodii se întrerupeau. Miinile pianistei se opreau deasupra clapelor și apoi, dintr-o dată, căpătau iar viață. Și atunci din nou izbucnea melodia aceea stranie, dublă. Se auzea mai puternic, mai sigură. Rusanov se simți parcă chemat și, inconștient, se supuse și se apropie de pianină.

Sunetele tremurau, se zbăteau, parcă ar fi vrut să scape din instrumentul greoi. Pianina nu putea să redea toată melodia, dar aceasta, încătușată, înfrîntă, trăia totuși și chema din ce în ce mai puternic, mai insistent.

Rusanov nu mai vedea pereți, nu mai vedea masă, lampă, nimic în afară de degetele care alergau febril pe clape. Inima îi bătea nebunește încercînd să ajungă melodia și Rusanov simțea cum parcă o ceață îi tulbură privirea.

Muzica însă biciuia inima cînd ca un vîrtej care se înălța, cînd întrerupîndu-se în geamăt jalnic. În această muzică erau toate sentimentele omenești și în același timp nimic, așa după cum lumina soarelui are toate culorile curcubeului și nu are nici una...

Se opri un moment, apoi izbucni cu forțe noi. Dar nu, nu izbucni, ci explodă. Sunetele zburau într-un avînt sălbatic, se împleteau și... se stinse. Un singur sunet liniștit, cald se pierdu încet, ca ultimul cărbune dintr-un foc care se stinge...

Se lăsă apoi o liniște ce părea neobișnuit de încordată. În cameră pătrunseră sunete pămîntești, obișnuite: sirena îndepărtată a unei locomotive, voci...

Rusanov se apropie de fereastră. Deasupra acoperișului tremura steaua strălucitoare Procion din constelația Cîinelui Mic. Lumina ei revărsa parcă o tainică muzică triumfală.

traducere de R. TUDOR
(după revista „Tehnika molodioji"
nr. 5/1959.)

BIOAUTOMATUL

În apropierea orașului Ensisheim de pe Rinul superior, cu cinci secole în urmă, a căzut un meteorit. Acesta a fost fixat cu lanțuri de peretele unei biserici, pentru ca „darul cerului" să nu fie luat înapoi. Un gravor iscusit a săpat pe el o inscripție: „Despre această piatră mulți știu multe, fiecare cîte ceva, dar nimeni nu știe destul".

Gîndindu-mă la istoria meteoritului din Pamir, fără voia mea, îmi amintesc de aceste cuvinte de demult. Într-adevăr, deși știu multe despre acest meteorit, și poate chiar mai mult decît oricine altcineva, sînt încă departe de a ști totul. Cu toate astea, de ceea ce este principal, esențial, îmi amintesc limpede; atît de limpede ca și cînd totul s-ar fi petrecut abia ieri.

Îmi aduc aminte că acum șase luni a apărut în ziare o știre despre căderea unui mare meteorit în zona Pamirului. Știrea era scurtă, numai cîteva rînduri seci, dar, din primul moment, ea m-a interesat.

S-ar părea că pentru un biochimist nu poate fi nimic interesant în căderea unui meteorit. Cu toate astea, noi, biochimiștii, urmărim cu emoție fiecare știre despre meteoriți. În rămășițele „pietrelor căzute din ceruri", noi căutăm dezlegarea problemei apariției vieții pe Pămînt, sau, exprimîndu-ne mai puțin literar, dar mai exact, studiem hidrocarburile din meteoriți.

În ziare a apărut a doua știre despre meteoritul din Pamir: o expediție a reușit să-l găsească și să-l coboare cu ajutorul elicopterului de la o altitudine de peste patru mii de metri. După cum se arăta în această știre, meteoritul era un bloc de piatră, lung de aproximativ trei metri, avînd o greutate de peste patru tone.

Tocmai mă gîndeam ca a doua zi dimineață să-l chem la telefon pe Nikonov, dar — se întîmplă și asemenea coincidențe! — exact în acel moment a sunat telefonul; am ridicat receptorul: era Nikonov.

Trebuie spus că încă din timpul școlii, Evghenii Feodorovici se remarca prin calm și stăpînire de sine. Nu l-am văzut încă niciodată emoționat sau să-și fi pierdut cumpătul, deși ne cunoaștem de aproape jumătate de veac. De data asta însă, chiar după primele cuvinte, rostite întretăiat și încurcat, cu o voce înnăbușită și înfrigurată, am înțeles că s-a întîmplat ceva cu totul neobișnuit.

În esență, Nikonov voia să-mi spună următoarele: să vin fără întîrziere și cît se poate de repede la Institutul de astrofizică.

M-am urcat în mașină.

Goneam pe străzile pustii. Cernea o ploaie măruntă. Luminile colorate ale reclamelor și ale firmelor se reflectau în oglinda umedă a asfaltului. Mă gîndeam la cei care la această oră înaintată nu dorm; la cei care caută Noul în ocularul microscopului, în balonul fragil de sticlă sau pe hîrtia pe care sînt așternute șiruri lungi de formule. Mă gîndeam la soarta minunată a noilor descoperiri: azi ele abia dacă sînt cunoscute, iar mîine se vor impune vieții, transformînd-o în întregime.

Ferestrele clădirii înalte ale Institutului de astrofizică erau luminate. Neștiind încă despre ce este vorba, bănuiam că aceasta este

în legătură cu meteoritul din Pamir. Totuşi, ce putea fi deosebit, neobişnuit într-un meteorit ?

Institutul fremăta ca un stup de albine alarmat. Cercetătorii forfoteau agitaţi şi preocupaţi pe coridoare; prin uşile întredeschise se auzeau discuţii aprinse.

M-am dus direct la Nikonov. Evghenii Feodorovici m-a întîmpinat în uşa cabinetului său. Trebuie să recunosc că pînă în acel moment nu am dat o atenţie deosebită celor întîmplate. În definitiv, noi, savanţii, sîntem înclinaţi să supraapreciem atît succesele cît şi insuccesele noastre. Eu însumi, atunci cînd după îndelungate încercări reuşesc să realizez o anumită reacţie, am dorinţa să ridic în picioare întreaga Moscovă. Nikonov însă... Numai cine cunoştea stăpînirea de sine a lui Evghenii Feodorovici putea înţelege cît era el de emoţionat.

Evghenii Feodorovici nu mi-a răspuns la salut, ci mi-a strîns numai mîna puternic. Numai prin această strîngere de mînă repezită şi nervoasă, emoţia lui mi-a şi fost transmisă.

— Este vorba despre meteoritul din Pamir ? am întrebat eu prevăzînd răspunsul.

— Da, mi-a răspuns Nikonov.

Evghenii Feodorovici a scos un teanc de fotografii şi le-a desfăşurat în evantai în faţa mea: erau fotografii ale meteoritului. M-am apucat să le cercetez aşteptînd să văd... Nu, nu, desigur că nu ştiam ce anume voi vedea. Eram însă convins că va fi ceva deosebit.

Spre mirarea mea, meteoritul arăta la fel ca zeci de alţi meteoriţi văzuţi de mine în natură şi pe fotografii, adică un bloc de piatră spongioasă în formă de fus, cu extremităţile teşite...

Înapoiai fotografiile lui Nikonov. El dădu din cap şi spuse cu un glas înnăbuşit care parcă nu era al lui :

— Asta nu este un meteorit. Sub învelişul pietros se află un cilindru metalic. În interior este o fiinţă vie.

Azi, considerînd parcă din afară evenimentele din acea noapte, mi se pare curios că mult timp nu l-am putut înţelege pe Nikonov. Şi, cu toate astea, totul era destul de simplu.

De altfel, tocmai această simplitate mi-a creat impresia de nereal, de neverosimil, ceea ce m-a şi împiedicat să-l înţeleg din primul moment pe Evghenii Feodorovici.

Meteoritul era o navă cosmică. Învelişul său pietros avea o grosime mică, de aproximativ şapte centimetri şi acoperea cilindrul confecţionat dintr-un metal dens de culoare închisă. Evghenii Feodorovici era de părere (iar mai tîrziu presupunerea lui s-a confirmat) că învelişul pietros era destinat apărării împotriva meteoriţilor şi de o supraîncălzire periculoasă. Ceea ce eu luasem drept spongiozitate şi porozitate, în realitate erau urmele ciocnirilor cu meteoriţii. Judecînd după mulţimea acestor urme, nava cosmică zburase mulţi ani.

— Dacă cilindrul ar fi fost plin, spunea Nikonov răsfoind maşinal fotografiile meteoritului, atunci el ar fi cîntărit cel puţin douăzeci de tone. Or, fără învelişul de piatră, greutatea lui abia trecea de două tone. Din trei locuri, din cilindru ies fire subţiri. Ele sînt rupte; probabil că în cădere s-au spart unele aparate ce se aflau la partea exterioară a cilindrului. Galvanometrul conectat la capetele rupte ale conductorilor indică slabe impulsuri electrice...

— Dar de ce neapărat o ființă vie ? am obiectat eu. În cilindru pot fi aparate cu funcționare automată.

— Nu, asta este exclus, răspunse repede Nikonov. El bate.

Nu înțelegeam nimic.

— Cine bate ?

— Acela care se află în interiorul cilindrului. Glasul lui Nikonov tremura. Înțelegi ? Cînd se apropie oamenii, el începe să bată. Într-un anumit fel, el vede...

Sună telefonul. Nikonov ridică receptorul. Am văzut cum o umbră a trecut pe fața sa.

— Cilindrul a fost sondat cu ultrasunete, spuse el, lăsînd încet receptorul în furca telefonului. Metalul are o grosime mai mică de douăzeci de milimetri. În interiorul părții de metal nu este...

Abia in acel moment mi-a venit în minte cea mai firească obiecție : cilindrul nu este de loc mare și în acest caz cum pot încăpea în el ființe vii ? Acestea au doar nevoie nu numai de spațiu, dar și de alimente, de apă, de unele aparate pentru menținerea unei temperaturi constante, pentru regenerarea aerului. Pot încăpea oare toate acestea într-un cilindru cu o lungime mai mică de trei metri și cu un diametru de aproximativ șaizeci de centimetri ?

Nikonov mă ascultă cu răbdare, apoi spuse :

— Peste aproximativ cinsprezece minute ne vom duce să-l vedem noi înșine. Mai aștept încă pe cineva. În momentul de față, cilindrul este instalat într-o cameră etanșată.

— Dar ce este cu ființa vie ? am insistat eu. Trebuie să fii de acord că această ipoteză nu este reală. Acolo nu pot fi oameni.

— Oameni !? Adică ce înseamnă asta ? A întrebat Nikonov.

— Eh, ființe care gîndesc.

— Cu mîini și cu picioare ? Pentru prima oară Evghenii Feodorovici zîmbi.

— Poate, am răspuns eu.

— Asemenea oameni în cosmonavă nu sînt. Nikonov a subliniat cuvîntul „asemenea". Sînt ființe gînditoare, dar cum anume arată ele este greu de precizat.

Eu nu puteam fi de acord cu acestea. Este suficient să ne amintim cum și-i închipuiau europenii pe locuitorii tărîmurilor necunoscute, înaintea epocii marilor descoperiri geografice. Numai cîte feluri de monștri a înfățișat atunci imaginația geografilor : oameni cu șase mîini, oameni cu capete de cîine, pitici, uriași... Și de fapt, atît în Australia cît și în America și în Noua Zeelandă, oamenii s-au arătat a fi la fel ca și cei din Europa. Aceleași condiții de viață și aceleași legi de dezvoltare au condus la aceleași rezultate.

— Aceleași condiții de viață ? întrebă Nikonov. Asta, într-o anumită măsură, este adevărat. Dar de ce presupui aceleași condiții de viață ?

I-am replicat că existența și dezvoltarea formelor superioare de albumină este posibilă numai în limite foarte înguste de temperatură, de presiune și de acțiune a radiațiilor. De aci se pot trage concluzii asupra căilor analoge de evoluție a lumii organice.

— Dragul meu prieten, spuse Nikonov, ești academician, ești un mare biochimist, ești cea mai mare autoritate în domeniul sintezei biochimice. (El se înclină zîmbind, iar eu îl recunoscui pe vechiul Nikonov, totdeauna liniștit și ușor ironic.) Într-un cuvînt, atita timp cit vorbești de sinteza albuminei, sînt complet de acord cu tine. Dar

omul care ştie să facă excelente cărămizi nu totdeauna se descurcă şi în arhitectură. Nu te supăra...

Eu nu m-am simţit ofensat. Cinstit vorbind, niciodată nu am avut ocazia să meditez serios asupra rezultatului evoluţiei lumii organice pe alte planete. În definitiv, într-adevăr, nu ăsta este domeniul meu.

— Concepţia medievală asupra oamenilor cu cap de cîine, care trăiesc la marginea lumii, a continuat Nikonov, s-a dovedit a fi o absurditate. Cu toate acestea, dacă nu ţinem seamă de variaţiile climaterice, condiţiile de viaţă pe Pămînt sînt foarte asemănătoare. Dar şi în această situaţie, în cazul cînd ele se schimbă, se schimbă şi omul. În America de Sud, în Anzii Peruvieni, la o altitudine de trei kilometri şi jumătate, trăieşte un trib de indieni de statură mică. Greutatea lor medie este de cincizeci de kilograme, în schimb, capacitatea toracică şi cea pulmonară este o dată şi jumătate mai mare decît a europenilor.

După cum vezi, organismul s-a adaptat condiţiilor de existenţă într-o atmosferă rarefiată, şi anume s-a adaptat cu preţul modificării aspectului exterior. Iar acum, gîndeşte-te cît de mult pot diferi condiţiile de viaţă de pe alte planete faţă de cele de pe Pămînt. Să luăm în primul rînd forţa gravitaţională. Nu ştiu din ce cauză ai uitat de ea. Pe Mercur, de pildă, forţa gravitaţională este de patru ori mai mică decît pe Pămînt. Dacă pe Mercur ar exista oameni, e puţin probabil ca ei să aibă nevoie de membre inferioare dezvoltate. Dimpotrivă, pe Jupiter, forţa gravitaţională este mult mai mare decît pe Pămînt. Poate că în asemenea condiţii evoluţia vertebratelor nici nu ar merge către poziţia verticală a corpului ?

Aci, raţionamentul lui Evghenii Feodorovici avea o lacună, iar eu nu am întîrziat să mă folosesc de ea.

— Dragul meu prieten, m-am adresat eu lui Nikonov, tu eşti profesor, eşti un mare astrofizician, eşti cea mai mare autoritate în domeniul analizei spectrale a atmosferelor stelare. Într-un cuvînt, atîta timp cît vorbeşti despre planete, sînt complet de acord cu tine. Dar omul care ştie să confecţioneze cărămizi excelente... În general, tu ai uitat că mîinile trebuie să fie libere, deoarece altminteri nu există posibilitatea muncii, care, în ultimă analiză, a creat omul. În poziţia orizontală a corpului, toate patru membre sînt necesare pentru rezemare.

— Sînt, într-adevăr, necesare... Dar pentru ce patru — există în această privinţă o limită ?

— Cum adică, oameni cu şase mîini ?

— Pe planetele cu o forţă gravitaţională mare, dezvoltarea vertebratelor va merge mai curînd în această direcţie. Dar, în afară de forţa gravitaţională, mai există şi alţi factori : o importanţă mare are, de pildă, starea suprafeţei planetei. Dacă Pămîntul ar fi fost continuu acoperit de ocean, evoluţia lumii animale ar fi fost cu totul alta.

— Zîne ale apelor, sirene ? am ironizat eu.

— E posibil, răspunse impasibil Nikonov. E posibil să fi apărut chiar şi sirene. În oceane, viaţa se dezvoltă necontenit, deşi mult mai lent decît pe uscat. Caracteristici comune pentru toate fiinţele superioare, oriunde ar trăi ele, trebuie să fie un creier dezvoltat, un sistem nervos complex şi existenţa unor organe de muncă şi de deplasare adaptate condiţiilor locale. După cum vezi, este greu să ne închi-

puim aspectul exterior al unor asemenea ființe numai pe baza acestor considerații.

— Dar, cu toate astea, am continuat eu, nelăsîndu-mă învins, nu este exclus ca pe planete asemănătoare Pămîntului să trăiască ființe superioare, asemănătoare oamenilor.

— Într-adevăr, nu este exclus, s-a declarat de acord Nikonov, dar este foarte puțin probabil. În calculele tale, ai omis încă un factor important, și anume timpul. Înfățișarea omului nu este ceva imuabil. Cu zeci de milioane de ani în urmă, strămoșii noștri aveau coadă și o figură alungită. Oare cum va arăta omul după încă zece milioane de ani ? Este ridicol să presupunem că de aci înainte înfățișarea omului va rămîne neschimbată. Tu ai vorbit despre planete asemănătoare. Fără îndoială că planete asemănătoare există, dar sînt foarte puține șanse ca evoluția ființelor superioare de pe aceste planete să corespundă și în timp... Într-un cuvînt, dragul meu prieten, Shakespeare avea dreptate spunînd prin intermediul lui Hamlet : „Horațio, în lume se petrec mai multe lucruri de cîte a visat filozofia ta..."

Îmi este greu să reproduc din memorie întreaga discuție cu Evghenii Feodorovici. Mereu eram întrerupți : ba sunau telefoanele, ba diferiți cercetători intrau în cabinet, ba însuși Evghenii Feodorovici se uita în fiecare clipă la ceas. Discuția noastră mi se pare acum deosebit de importantă. Noi eram foarte îndrăzneți în presupunerile noastre, dar cu cît mai îndrăzneață era de fapt realitatea !

Acum totul mi se pare simplu. Dacă cosmonava a ajuns la noi din alt sistem planetar, dacă ea a străbătut cosmosul nemărginit, înseamnă că acolo, pe planeta necunoscută, știința ajunsese la un stadiu cu mult mai înaintat, ajunsese atît de departe încît nouă pămîntenilor ne este greu să ne închipuim. Chiar și numai acest fapt ar fi trebuit să ne facă să nu ne grăbim cu concluziile...

Discuția noastră a fost întreruptă de sosirea academicianului Astahov, specialist în medicină astronautică. Spre mirarea mea, Astahov nici nu intră bine pe ușă și întrebă :

— Motorul ? Ce fel de motor au ?

El stătea în ușă cu mîna dusă la ureche.

Trebuie să recunosc că m-am cam înjurat în gînd : de ce nu mi-a venit mie în minte să întreb de motor ? Asta doar ar fi clarificat multe probleme, și anume : care este nivelul de dezvoltare al ființelor sosite la noi, de cît de departe și-au luat zborul, cît timp s-au aflat în cosmos, ce accelerație suportă organismul lor...

— Pe cosmonavă nu există motor, a răspuns Nikonov. Sub învelișul pietros este un cilindru metalic perfect lustruit.

— Așa ! exclamă Astahov căzînd o clipă pe gînduri ; fața lui exprima o mirare extremă. Dar în acest caz... Asta înseamnă că ei dispun de un motor gravitațional. Ei pot dirija gravitația universală.

— După cît se pare, da, aprobă Evghenii Feodorovici. Asta este și părerea mea.

— Cum ? Oare forța gravitațională poate fi dirijată ?

— Fără îndoială că în principiu acest lucru este posibil, răspunse Evghenii Feodorovici. În natură nu există nici o forță pe care omul să n-o poată, în cele din urmă, înțelege și supune ; totul este doar o problemă de timp. Trebuie să recunoaștem că deocamdată noi știm din cale afară de puțin despre gravitație. Cunoaștem legea lui Newton, după care două corpuri oarecare se atrag cu o forță proporțională cu

masa lor şi invers proporţională cu pătratul distanţei dintre ele. Ştim, deşi numai teoretic, că forţa de atracţie universală se propagă cu viteza luminii. Cam asta ar fi totul ; dar noi nu cunoaştem nici care este cauza existenţei forţei gravitaţionale, nici care este natura ei.

Din nou sună telefonul. Evghenii Feodorovici ridică receptorul şi răspunse scurt :

— Sosim... Sîntem aşteptaţi, spuse el.

Am ieşit pe coridor.

— Unii fizicieni presupun, continuă Nikonov, că corpurile conţin anumite particule gravitaţionale, numite gravitoni. În general, eu nu sînt convins de valabilitatea acestei ipoteze. Dar dacă ea este adevărată, atunci dimensiunile gravitonilor trebuie să fie mai mici decît ale nucleelor atomice. În asemenea domenii restrînse, energia este concentrată neînchipuit mai puternic decît în nucleul atomului.

O scară abruptă, în spirală, ducea în subsolul institutului. Am coborît pe scară şi am trecut printr-un coridor îngust. În faţa unei uşi metalice masive ne aştepta un grup de cercetători. Cineva a conectat motorul, şi uşa s-a dat încet la o parte.

Astfel, am văzut pentru prima oară nava cosmică : un cilindru confecţionat dintr-un metal de culoare închisă, foarte neted şi instalat pe două reazeme. Învelişul pietros care fusese spart în mai multe locuri din cauza căderii fusese înlăturat. Într-o parte a cilindrului, şi anume la partea inferioară, atîrnau trei fire de sîrmă subţiri.

Evghenii Feodorovici, care stătea cel mai aproape de cilindru, făcu un pas înainte, iar noi auzirăm o ciocănitură. În interiorul cilindrului, cineva producea sunete neclare foarte deosebite de ritmul maşinilor. Mie mi-a venit în minte că în cosmonavă ar putea să nu fie neapărat oameni : doar şi noi introducem în rachetele noastre experimentale maimuţe, cîini, iepuri de casă.

Nikonov s-a îndreptat spre uşă, şi ciocănitul a încetat. În liniştea care s-a lăsat, se auzea limpede gîfîitul cuiva.

Nu ştiu ce gîndeau ceilalţi, dar mie nici prin minte nu-mi trecea faptul că ştiinţa intra într-o nouă epocă. Abia mai tîrziu mi-am amintit de acest tablou, iar atunci el mi s-a întipărit pentru totdeauna în memorie.

Închipuiţi-vă o încăpere nu prea înaltă, inundată de o lumină electrică puternică ; în centrul acesteia, un cilindru de culoare închisă, şlefuit pînă la luciu. Oamenii care se înghesuiau la uşă erau deosebit de emoţionaţi, cu feţele încremenite de încordare...

Ne-am apucat de lucru. Inginerilor le revenea sarcina să determine ce anume se află în interiorul cilindrului. Lui Astahov şi mie ne revenea sarcina de a asigura o dublă protecţie biologică, şi anume : pe de o parte protejarea de bacteriile pămîntene a fiinţelor vii care, probabil, se aflau în interiorul cilindrului, iar pe de altă parte protecţia oamenilor de bacteriile care s-ar fi putut afla în interiorul navei cosmice.

Îmi este greu să spun cum şi-au îndeplinit inginerii sarcina lor ; n-aveam timp să le urmăresc munca. Îmi amintesc numai că asupra cilindrului au fost îndreptate fascicule de ultrasunete. Astahov şi cu mine eram preocupaţi cu protecţia biologică. După multe discuţii (cu surdul de Astahov nu era uşor să te înţelegi), s-a hotărît ca toate lucrările legate de deschiderea cilindrului să fie executate cu ajutorul

„miinilor mecanice", acționate de la distanță prin mecanisme cu pîrghii. Camera închisă ermetic, in care se afla cosmonava, se propusese să fie tratată cu raze ultraviolete puternice.

Ne grăbeam : alături se stingea o ființă vie, și noi eram datori să o ajutăm.

Tot ce era posibil de făcut am făcut.

„Miinile mecanice", înarmate cu un suflai * cu hidrogen atomic, tăiau metalul cu cea mai mare grijă, deschizînd accesul spre aparatele navei cosmice. Prin fantele înguste acoperite cu sticlă, lăsate în pereții de beton, urmăream mișcările extrem de precise ale colosalelor „miini mecanice". Încet, centimetru după centimetru, flacăra tăia îndărătnicul metal necunoscut. Apoi, „mîna mecanică" apucă baza cilindrului care se separase de acesta.

În nava cosmică nu era nici o ființă vie, dar materie vie exista : în centrul cilindrului era un creier gigantic care pulsa.

Cînd spun „creier" mă exprim foarte, foarte convențional. Ceea ce am văzut mi s-a părut, în primul moment, copia exactă, dar puternic mărită a unui creier omenesc. Privind mai atent, am înțeles imediat eroarea : era numai o parte dintr-un creier. După cum s-a lămurit mai tîrziu, lipseau toate acele compartimente, toți acei centri care conduc simțurile și instinctele. Mai mult, dintre toți centrii „gîndirii" ai unui creier autentic, aici erau numai cîțiva, dar, in schimb, măriți de zeci de ori.

Exprimindu-ne riguros, era o mașină de calcul în care diodele și triodele erau înlocuite cu celule de materie cerebrală. După mai multe indicii mărunte, mi-am dat imediat seama de acest lucru, iar mai tîrziu presupunerea mea a fost confirmată.

Acolo, pe planeta necunoscută, știința a întrecut mult pe cea pămîntească. Noi sintetizăm cu greutate molecule de albumină dintre cele mai simple. Pe planeta necunoscută, au știut să sintetizeze formele superioare ale materiei organice ; spre sintetizarea lor tinde în ultimă analiză și biochimia noastră pămînteană. Dar cît de departe este încă de rezolvarea acestei probleme !

Trebuie să recunosc că pentru noi toți a fost cu totul neașteptat ceea ce am văzut în interiorul navei cosmice. A fost o singură excepție : Astahov nu s-a mirat cîtuși de puțin. El a fost primul care și-a redobîndit darul vorbirii.

— Aha ! exclamă el. Am prevăzut eu ! Binevoiți să vă amintiți ce am scris eu acum doi ani... Distanțele intergalactice nu sînt accesibile omului. Intr-o asemenea călătorie poate pleca numai o cosmonavă cu conducere automată. A-u-to-ma-tă ! Dar ce fel ? Mașini electronice ? Nu și iar nu ! Este atît de complicat încît e aproape irealizabil. Nu ! Aci este necesar sistemul cel mai perfect, și acesta este creierul... Cu doi ani în urmă, eu am scris despre acest lucru, iar unii biochimiști nu au binevoit să fie de acord. Da, nu au binevoit ! Eu scriam atunci : pentru zborurile intergalactice sînt necesare bioautomate capabile să-și regenereze celulele...

Astahov avea dreptate. Cu doi ani în urmă, el publicase într-adevăr un articol în care exprima asemenea idei. Recunosc că mie mi s-au părut prea fantastice. Cu toate astea, s-a dovedit că Astahov avusese dreptate. El privise înainte cu multe sute de ani și prevăzuse sinteza formei superioare a materiei : a materiei cerebrale.

---

* Țeavă folosită în tehnică pentru a conduce o vînă de gaz sub presiune (n.r.)

Trebuie recunoscut că specialiştii dintr-un domeniu restrîns nu ştiu de obicei să prevadă viitorul. Ei sînt mult prea obişnuiţi cu ceea ce lucrează azi. Există astăzi automobile: înseamnă că şi peste o sută de ani vor fi automobile, dar ceva mai rapide. Există azi avioane: prin urmare şi peste o sută de ani vor fi avioane, dar ele vor avea viteze mai mari. Dar, vai, aceste previziuni nu preţuiesc mult! Adeseori din afară se văd mai bine contururile Noului.

Uneori acest Nou pare neverosimil, nerealizabil, imposibil; dar el se îndeplineşte! La timpul său, Heinrich Hertz, primul care a studiat undele electromagnetice, a răspuns negativ la întrebarea asupra posibilităţii realizării transmisiunilor fără fir. S-au scurs numai cîţiva ani, şi Aleksandr Popov a creat radioul.

Intr-adevăr, n-am crezut ceea ce scria Astahov. Pentru a crea bioautomate trebuie rezolvate probleme deosebit de complicate, cum sînt: sinteza formelor superioare ale materiilor albuminoide, dirijarea proceselor bioelectronice, este necesar să creăm condiţiile unei activităţi comune între substanţa organică sensibilă şi cea anorganică. Toate acestea mi se păreau cu totul fantastice. Dar Noul, fie el chiar creat de oamenii unei alte planete, s-a impus cu autoritate în viaţă, confirmînd măreţul adevăr că nu există şi nici nu poate exista o limită a dezvoltării ştiinţei, că nu există şi nici nu poate exista o limită pentru cele mai îndrăzneţe proiecte.

Noi nu cunoaştem compoziţia atmosferei din interiorul cilindrului. Cum va influenţa asupra creierului artificial atmosfera noastră terestră? Oamenii au încremenit aşteptînd la aparate, la compresoare, la buteliile cu gaze comprimate. Totul era gata pentru ca în timpul cel mai scurt să se corecteze compoziţia aerului din cameră. Dar abia a fost deschis cilindrul şi aparatele au anunţat: atmosfera din interiorul cilindrului se compune dintr-o parte oxigen şi patru părţi heliu, presiunea este cu o zecime mai mare decît cea de pe Pămînt. Creierul continua să pulseze ca şi mai înainte, poate numai ceva mai repede.

Compresoarele au început să vuiască, mărind presiunea în cameră. Prima etapă a operaţiilor se încheiase cu succes.

M-am urcat în cabinetul lui Evghenii Feodorovici. Am dus fotoliul lîngă fereastră şi am ridicat jaluzelele. De partea cealaltă a geamului, învingînd întunericul ce se lăsa, se aprindeau luminile. Se înnopta din nou, iar mie mi se părea că au trecut numai cîteva ore de cînd venisem la Institutul de astrofizică.

Prin urmare, în atmosfera cosmonavei erau douăzeci de procente de oxigen, adică tot atît cît este şi în atmosfera pămînteană. O întîmplare? Nu. Tocmai in cazul unei asemenea compoziţii a atmosferei, hemoglobina din sînge este saturată cu oxigen. Prin urmare, construcţia navei cosmice trebuie să aibă şi un sistem de alimentare continuă cu sînge, iar moartea unei părţi a creierului, distrugînd această circulaţie, duce inevitabil la moartea întregului creier.

Aceste gînduri m-au gonit jos, la astronavă.

Azi, amintindu-mi încercările noastre de a salva creierul artificial, retrăiesc acelaşi simţămînt de neputinţă şi amărăciune pe care l-am încercat atunci.

Ce se putea face?

Ne uitam la creierul navei cosmice.

Acest creier, creat de oamenii altei planete, murea. Partea sa inferioară se uscase, se înnegrise, şi numai la partea superioară mai

rămăsese materie care pulsa. Era suficient ca cineva să se apropie de el pentru ca pulsaţia să devină mai febrilă, ca şi cum creierul încerca să cheme în ajutor.

Ne-am descurcat repede în mecanismul care alimenta creierul cu oxigen. După cum presupusesem, respiraţia creierului avea loc prin intermediul unei combinaţii hemochimice *.

Ne-am descurcat relativ uşor şi în alte dispozitive care alimentau creierul, producînd oxigen şi eliminînd bioxid de carbon.

Cu toate acestea, nu am putut opri moartea celulelor creierului. Undeva, pe planeta necunoscută nouă, fiinţe superioare au sintetizat materia în forma ei cea mai organizată, şi anume materia cerebrală. Ei, locuitorii acelei planete, au reuşit să trimită un creier artificial în adîncurile cosmosului. Fără îndoială că celulele creierului au păstrat amintirea multor taine ale universului. Noi însă nu am putut să descifrăm aceste taine: creierul a murit.

Au fost încercate toate mijloacele: de la antibiotice, pînă la intervenţia chirurgicală, dar nimic nu a ajutat.

În calitate de preşedinte al Comisiei extraordinare a Academiei de ştiinţe, am întrebat din nou pe colegii mei dacă consideră că s-a făcut tot ce era posibil. Aceasta a avut loc spre dimineaţă în sala mică de conferinţe a institutului. Savanţii şedeau obosiţi şi tăcuţi.

Nikonov trecu cu mîna peste faţă de parcă ar fi vrut să înlăture oboseala şi spuse cu o voce înnăbuşită: „Totul".

Acest cuvînt scurt l-au repetat şi ceilalţi.

În cursul celor şase zile, cît timp au trăit ultimele celule ale creierului artificial, cercetătorii lucrînd cu rîndul, observaţiile nu au fost întrerupte nici un moment. E greu de înşirat tot ce am aflat noi. Cea mai interesantă însă a fost descoperirea substanţei care proteja ţesuturile vii de energia radiaţiilor.

Cosmonava avea un perete relativ subţire care permitea uşor pătrunderea razelor cosmice. De la început, acest lucru ne-a făcut să căutăm în celulele bioautomatului o substanţă de protecţie, pe care am şi găsit-o. O concentraţie infimă a substanţei de protecţie face ca organismul să reziste chiar şi la doze puternice de radiaţii. Astfel, noi putem simplifica mult construcţia navelor cosmice pe care le proiectăm în momentul de faţă. Nu mai este necesară instalarea protectorilor grei ai reactorului atomic, ceea ce ne apropie cu mult de era navelor cosmice cu motor atomic.

Deosebit de interesant era sistemul de regenerare a oxigenului. Colonia de plante acvatice necunoscute pe Pămînt, în total sub un kilogram, a absorbit, ani de-a rîndul, fără greş, bioxidul de carbon şi a eliminat oxigenul.

Eu vorbesc despre descoperirile biologice. Dar poate că descoperirile făcute de ingineri să fie mult mai însemnate. După cum a presupus Astahov, nava cosmică avea un motor gravitaţional; construcţia sa este încă neclară, dar se poate afirma cu siguranţă că fizicienii vor trebui să-şi revizuiască mult concepţiile asupra atracţiei universale. Se pare că după epoca energiei atomice va urma epoca tehnicii gravitaţionale, cînd oamenii vor dispune de mai multă energie şi de viteze mai mari.

După cum au arătat analizele de laborator, peretele navei cosmice era format dintr-un aliaj de titan şi beriliu. Spre deosebire de

---

* Combinaţie chimică labilă a unor substanţe albuminoide apropiate de structura hemoglobinei (n.r.)

aliajele obișnuite, întregul perete forma un singur cristal. Metalele noastre sînt un fel de amestec de cristale mici. Cristalele sînt foarte rezistente, sînt însă unite între ele destul de slab. Metalul viitorului va fi un unic și foarte rezistent cristal. Un asemenea metal va avea proprietăți noi și cu totul neobișnuite. Dirijînd rețeaua cristalină, se pot varia proprietățile sale optice, se poate varia rezistența și conductibilitatea sa termică.

Cu toate acestea, cea mai importantă descoperire, care, între altele fie spus, deocamdată este cifrată, este legată de creierul artificial al navei cosmice. Cele trei conductoare care ieșeau din cilindru erau legate de creier prin intermediul unui dispozitiv de amplificare destul de complicat. În decursul celor șase zile, oscilografe sensibile au înregistrat curenții bioautomatului. Acești curenți nu semănau cîtuși de puțin cu biocurenții creierului omenesc. Aci a reieșit clar diferența dintre creierul artificial și cel natural. Creierul navei cosmice era în fond doar o construcție cibernetică, în care celulele vii aveau rolul lămpilor. Cu toată complexitatea sa, acest creier era incomparabil mai simplu decît creierul omenesc. Din această cauză, semnalele sale electrice semănau mai curînd cu un cifru decît cu înregistrarea complexă și cu structură foarte fină a biocurenților creierului omenesc. Timp de șase zile, au fost înregistrați mii de metri de oscilograme.

Vor putea fi ele oare descifrate ? Despre ce vorbesc ele ? Poate despre călătoria prin cosmos ?

E greu de răspuns la aceste întrebări. Continuăm să studiem nava cosmică, și fiecare zi ne aduce noi și noi descoperiri.

Deocamdată, mulți știu multe despre acest meteorit, fiecare cîte ceva, dar nimeni nu știe destul. Va veni totuși ziua cînd ultimele taine ale pietrei căzute din cer vor fi dezlegate.

În spațiile nemărginite ale universului vor pleca atunci soli pămînteni, corăbii cu motoare gravitaționale. Ele nu vor fi conduse de oameni, viața omului fiind scurtă, iar universul nemărginit. Navele intergalactice vor fi conduse de bioautomate. După mii de ani de rătăciri în cosmos, pătrunzînd în galaxii îndepărtate, navele se vor înapoia, aducînd oamenilor lumina nestinsă a științei.

Traducere de R. TUDOR
(după „Tehnika molodioji" nr. 1/1959)

*

În povestirea „Meteoritul" de V. Juravliova se exprimă ideea bioautomaticei. Se pun următoarele probleme: „sintetizarea formelor superioare ale materiei biologice, însușirea metodelor de dirijare a proceselor electronice, posibilitatea de a obliga substanța organică să lucreze împreună cu cea anorganică". În această povestire este vorba despre un asemenea bioautomat, organ de dirijare a navei cosmice, în care „celulele vii au rolul lămpilor".

Fizicienii noștri recunosc că există posibilitatea sintetizării materiei vii. Tema povestirii Valentinei Juravliova are la bază afirmații atît ipotetice cît și științifice. Ideea introducerii în mașini a unor centri speciali bioenergetici a și început să preocupe gîndirea savanților; popularizarea acestei idei constituie marele merit al autoarei. Este adevărat că în povestire mai sînt unele afirmații destul de discutabile, îndeosebi asupra regenerării celulelor creierului. Deși o asemenea idee este ispititoare, ea nu este încă suficient confirmată.

A. A. MALINOVSKI
cercetător principal, candidat în științe biologice
S. A. STEBAKOV
membru a biroului secției de biologie matematică a Societății cercetătorilor naturii din Moscova

PLANETA ALBASTRĂ

In nici o teoremă încă
N-a fost de nimeni stabilit
Al aripilor omenești avînt.
P. ANTOKOLSKII

Eram socotiți pierduți.

Cu un an în urmă, cînd aparatul nostru de radiorecepție mai funcționa, auzisem chiar eu anunțîndu-se această veste.

Pămîntul transmisese că nava interplanetară „Săgeata“ nimerise într-un puternic torent de meteoriți și, după toate probabilitățile, pierise. S-au spus multe lucruri frumoase despre noi. Nu știu însă dacă meritam aceste aprecieri. Șatov remarcă pe bună dreptate că știrile despre dispariția noastră erau vădit exagerate.

De altfel, însuși Șatov depusese toate eforturile pentru ca știrea transmisă de pe Pămînt să fie conformă cu realitatea. Nu însă lui i se datora faptul că „Săgeata“, ciuruită, lipsită de posibilitatea să mai comunice ceva, supraviețuise totuși și abia își mai continua zborul.

Activitatea științifică pe care o desfășura Șatov purta un titlu la prima vedere cu totul inofensiv, am putea spune chiar academic: „Despre alegerea unor coeficienți în proiectarea navelor interplanetare“. In realitate aceasta însemna următoarele: „Săgeata“ își luase zborul pe o perioadă de doi ani în spațiul cosmic pentru a încerca, cum se spune, pe „propria-i piele“ rezistența noului tip de astronavă. Era deci un zbor de verificare. Dar ce zbor! Șatov punea la grea încercare cosmonava, căuta mereu noi obstacole și trebuie să recunosc că avea mare noroc în a le găsi.

În primul rînd am întîlnit în cale o ploaie torențială de meteoriți. Cu toate că meteoriții erau de mărimea alicelor, în douăzeci de minute, „Săgeata“ și-a pierdut cîrmele pneumatice, sera, antena locatorului de observație și ambele antene ale emițătorului de radio. Astuparea găurilor a durat o săptămînă, dar Șatov era mulțumit. El a declarat că rezistența corpului exterior al astronavei poate fi micșorată cu douăzeci și cinci de sutimi.

După o lună și jumătate, „Săgeata“, apropiindu-se de orbita lui Mercur, a trecut prin raze gama extrem de puternice. În Soare avusese loc o explozie gigantică, și razele gama aveau o intensitate de zeci de ori mai mare decît aceea pe care o poate suporta omul. Timp de două zile am stat înghesuiți la postul central de comandă, unde eram apărați de pereții groși de plumb. Notîndu-și în jurnal datele pe care le indica dozimetrul de radiație, Șatov mi-a spus că rezistența pereților este exagerat de mărită și că ea trebuie micșorată în medie cu trei zecimi.

După aceea, cînd am trecut prin apropierea Centurii asteroizilor, asupra „Săgeții“ se abătu o grindină de meteoriți. Astronomii susțineau că o întîlnire cu meteoriții de mărimea unor pietre de pavaj

este o mare raritate. Cu toate acestea, natura a vrut parcă să-i facă pe plac lui Șatov, și șase asemenea vagabonzi cosmici au deformat motoarele de manevră, au făcut țăndări un depozit de combustibil și au distrus containerul cu rezervele de alimente. După ce a studiat spărturile, Șatov a spus că rezistența corpului interior al astronavei poate fi micșorată cu cel puțin cincisprezece sutimi.

Peste două zile, „Săgeata" a avut de înfruntat un nor de praf cosmic care se deplasa cu o viteză de 60 km pe secundă. Corpul exterior de protecție al astronavei a fost transformat într-un ciur des, iar cel interior s-a topit în așa măsură că nu îndrăzneam să mai deschidem portierele, fiindcă riscam să nu se mai închidă ermetic. Sistemul de răcire funcționa cu toată capacitatea, și totuși temperatura s-a ridicat în interiorul astronavei la 60°. Șatov, pe fața căruia curgeau șiroaie de sudoare și care se sufoca de căldură, a declarat că rezistența corpului interior al astronavei ar putea fi micșorată nu cu cincisprezece, ci cu douăzeci și cinci de sutimi. De altfel trebuie să vă spun că nici natura cînd l-a creat pe Șatov n-a fost avară în stabilirea forței și... rezistenței lui. Rezervele lui de energie umană păreau într-adevăr nesecate. Șatov era înalt și atît de masiv încît ocupa aproape în întregime cabina de dimensiuni reduse a cosmonavei. Haina de protecție metalizată, care crea în cîmpul magnetic o greutate artificială, nu fusese prevăzută pentru mișcările energice ale lui Șatov. De aceea, îndeplinindu-mi sarcinile de navigator, am mai făcut și destulă practică de medic. Șatov avea mereu vînătăi, jupuituri, și trebuia să-l îngrijesc. Intr-un an și jumătate de cînd eram împreună ne-am împrietenit. La urma urmei nici n-aveam ce face: echipajul cosmonavei era alcătuit doar din noi doi. Ca să fiu obiectiv ar trebui să spun că Șatov avea totuși un defect: îi plăcea foarte mult Omar Khayyam *. Bineînțeles că eu n-aveam nimic împotriva poeziei, dar și să asculți un an și jumătate numai versurile lui Omar Khayyam trebuie să recunoașteți că nu este un lucru chiar atît de ușor. Și mai cu seamă că Șatov recita de multe ori aceste versuri în momente cu totul nepotrivite. Îmi aduc aminte că „Săgeata" nimerise într-o ploaie torențială de meteoriți. Corpul astronavei vibra și vuia din cauza loviturilor care se abăteau cu nemiluita. Șatov, pentru a face auzit mai puțin acest zgomot infernal, începu să cînte:

„Vom dispărea! Iar lumii nici nu-i pasă.
Ne va pieri și urma! Iar lumii nici nu-i pasă.
Nu se va ști nimic de noi! Iar lumii nici nu-i pasă!"

Bine că Șatov nu se preocupa să-și mai aleagă și melodiile, ci cînta strofele melancolice ale lui Khayyam pe motivul unui marș sportiv. În general se părea că nu există forță care să-i poată strica dispoziția lui Șatov. Numai cînd a dispărut containerul cu alimente el a părut puțin abătut, dar supărarea i-a trecut repede. De atunci mîncam numai chlorellă. Această plantă acvatică, care crește foarte repede, ne dădea oxigen și servea ca materie primă pentru meniurile pe care le găteam. De patru ori pe zi serveam la masă chlorellă: fiartă, prăjită, coaptă, marinată, zaharisită, sărată... Chlorella devenise pentru noi un adevărat coșmar. Mîncînd pîrjoale (făcute din

---

* OMAR KHAYYAM (1040—1123), celebru poet și filozof tadjic ale cărui catrene au intrat în literatura clasică iraniană.

chlorellă) cu garnitură de chlorellă marinată şi savurînd lichior vitaminizat (preparat din spirt şi tot din chlorellă), Şatov recita versurile poetului său preferat:

Orice rîvnită desfătare tu culege-o.
În marea-ţi cupă toarnă-ţi fericirea.
La sacrificii n-aştepta răsplată.
Deci curgeţi, vinuri, cîntece din plin!

De 18 luni ne împărţeam bucuriile şi necazurile împreună. Era primul meu zbor de lungă durată. Intr-un timp foarte scurt am început să înţeleg de ce este atît de important pentru un astronaut să fie ponderat.

Îmi este suficient să închid ochii, şi în faţă îmi apare imediat cabina „Săgeţii", cu cele mai amănunţite detalii. Văd măsuţa rotundă de masă plastică, cu pete galbene, apărute din cauza acţiunii razelor gama, pereţii capitonaţi, cîteva tablouri în care erau reproduceri după Levitan * şi Polenov **, mica bibliotecă cu 32 de cărţi, fixată în perete, ecranul televizorului acoperit cu o perdeluţă liliachie, două fotolii pliante şi trei plafoane mate, din care cel din mijloc a fost spart din greşeală de Şatov.

Hublourile le deschideam destul de rar. Panorama unui cer ca de smoală, cu o imensitate de stele care nu licăreau, îţi trezea admiraţia numai în prima lună, dar mai tîrziu începeai să devii gînditor şi te cuprindea o tristeţe inexplicabilă. Intr-o zi (era în a şasea lună de zbor), Şatov privi prin hublou spaţiile siderale şi începu să recite:

Copleşitoare-i înstelata noapte!
Înfricoşat, te simţi pierdut în lume,
Iar stelele-n vîltori, din Căi de lapte
Pe cer fug lîngă tine-n veşnicie.

De atunci deschideam hublourile numai cînd aveam nevoie.

Intr-un an şi jumătate am obosit destul de rău. Nu mă refer însă la o oboseală fizică. Avariile şi munca încordată pentru repararea defecţiunilor erau în fond numai nişte episoade pe fondul unui timp îndelungat în care am fost supuşi la grele încercări. Dar nici lipsa unui spaţiu mai mare, nici schimbările bruşte de temperatură, nici cele 12 ore cît făceam de serviciu, nici chlorella şi nici toate luate la un loc n-au constituit principalul obstacol pe care l-am avut de înfruntat. Cel mai îngrozitor, îngrozitor în întregul înţeles al cuvîntului, era senzaţia permanentă a unui pericol care ne pîndea. Această senzaţie este cunoscută tuturor astronauţilor. Noi am simţit-o însă într-un mod cu totul deosebit poate şi pentru faptul că aparatul de radioemisie şi televizorul au fost stricate de razele gama, şi timp de aproape un an n-am avut nici o legătură cu Pămîntul. Lucram, discutam, jucam şah, dar era suficient să rămîi de unul singur că imediat începea să te obsedeze senzaţia unui pericol care se apropia. De cele mai multe ori, această stare era confuză, incertă, dar uneori ea îţi cuprindea întreaga fiinţă şi aveai impresia că în clipa aceea o să se întîmple ceva inevitabil. Cunosc cum explică astro-

* I. I. LEVITAN (1861—1900), eminent pictor rus, vestit datorită peisajelor lui.
** V. D. POLENOV (1844—1927), cunoscut pictor sovietic.

medicina acest fenomen. Credeţi-mă însă că raţionamentele teoretice nu erau în cazul de faţă cu nimic de folos. Conducînd singur cosmonava şi privind prin vizoarele înguste ale postului central bezna cerului presărat cu stele inerte, pale, fără nici o licărire, şi de aceea parcă moarte, ştiai foarte bine că nu există motive de teamă. Şi cu toate acestea te obseda senzaţia aceea apăsătoare, inexplicabilă.

Ecranul verzui al goniometrului meteoritic era luminat, motoarele funcţionau normal, mecanismul girobusolei ţăcănea încet, ritmice erau bătăile cronometrului. Totul era normal, liniştit. Dar nesuferita senzaţie a pericolului apropiat te făcea să verifici de nenumărate ori aparatele şi să scrutezi întunericul prin vizoarele cosmonavei.

Apoi orele de cart se terminau şi undeva în spate se auzea vocea veselă a lui Şatov :

— Ce zici, colega, n-a început nici o reprezentaţie luminoasă ?

În ultimele două luni ne-au urmărit numai ghinioanele. Un meteorit apărut pe neaşteptate ne-a spart bateria solară, şi trăiam în semiobscuritate. Aparatele de bord şi ele făceau tot felul de năzbîtii. De cîteva ori pe zi, sirena barografului dădea alarmă anunţînd că undeva se scurgea aerul.

Toate acestea erau fireşti. „Săgeata" a rezistat mult mai bine decît prevăzuseră constructorii ei.

Am fi dus-o aşa încă cîteva luni dacă nu s-ar fi întîmplat ceva cu totul neprevăzut. În trei compartimente, unde aveam depozitat combustibilul, temperatura a început să se ridice brusc. Hidrogenul atomic lichefiat se încălzea repede. Aceasta însemna că atomii hidrogenului se uneau în molecule şi degajau energie calorică. Reacţia se accelera, transformîndu-se într-o reacţie în lanţ. Şatov privi scara termometrului şi zise :

La cele mai afunde-adîncuri am ajuns.
Spre Saturn am zburat. Eu piedici nu cunosc.
Şi nu există nod să nu-l dezleg.

Şi adăugă posomorît :

— De altfel există. Are o denumire destul de prozaică — recombinarea exotermică a hidrogenului atomic.

Am încercat tot felul de răciri intensive, am introdus agenţi de conservare şi am tratat combustibilul cu ultrasunete. Temperatura combustibilului totuşi creştea. Eram ameninţaţi de o explozie. Atunci Şatov a recurs la unica soluţie posibilă. Am aruncat combustibilul din cele trei compartimente, rămânînd numai cu două. Operaţia a fost făcută la timp. În spatele „Săgeţii" izbucni o dîră gigantică formată din benzi portocalii şi de culoarea smaraldului.

Despre întoarcerea pe Pămînt nici nu mai putea fi vorba. După multe ore de discuţii, am pus în funcţiune maşina de calcul şi am stabilit traiectoria pînă la Marte, care era cea mai apropiată planetă.

— Marte înseamnă oameni, adevărata greutate, muzică, pîrjoale cum se fac pe Pămînt şi bere veritabilă, spunea Şatov ridicînd paharul cu infuzie de chlorellă. În cinstea lui Marte ridic „cupa, laleaua noastră roşie"... Aşa, sau cam aşa o numea bătrînul Omar.

Odată Şatov m-a trezit noaptea (respectînd tradiţia ne orientam după ora Moscovei).

— Îmbracă-te repede şi vino să-ţi arăt ceva !

Ne-am dus la postul central. Şatov a pus în funcţie dispozitivul

pneumatic, şi jaluzelele metalice ale hubloului au început să se ridice.

În faţă apărură cerul negru şi secera lui Marte. Dar pe Marte nu se zăreau nici obişnuitele canale, nici pustiurile galben-roşiatice şi nici aşa-numitele „mări" albastre, care nu erau altceva decît şesuri pe care creştea aresita. Planeta era învăluită cu o mantie de ceaţă albastră.

— Ce zici, prietene? mă întrebă Şatov aproape în şoaptă. Nu ţi se pare că am descoperit o nouă planetă?

Nu, nici prin gînd nu-mi trecea aşa ceva. În primul rînd, ceaţa albastră putea să fie un strat de aer. Dar se ştia că Marte n-avea atmosferă. Atunci despre ce putea fi vorba? Să fi fost o iluzie optică apărută în hublou? Dar stelele se vedeau foarte bine. Oare era vorba de o furtună care ridicase la mari înălţimi nori de nisip? Dar furtunile nu izbucnesc niciodată pe întreg cuprinsul planetei, de la un pol la celălalt, şi, pe lîngă aceasta, norii ar fi avut o culoare roşiatică şi nicidecum una albastră. Să fi fost vreun fenomen de genul unei aurore boreale? Dar nu putea să aibă o asemenea intensitate.

Nici una dintre presupunerile pe care le făceam nu rezista criticii. Între timp Şatov recita ironic din Omar Khayyam:

Dar colo după-al beznei zid ce-o fi?
În bănuieli ni se încurcă mintea.
Cînd însă zidul se va prăbuşi,
Vom înţelege cît ne-am înşelat.

Mai tîrziu mi-am adus aminte deseori de aceste versuri. Ele s-au adeverit a fi profetice. Cine îşi putea închipui atunci că abia ne aştepta cea mai grea încercare?

Am stat încă multă vreme lîngă hublou şi am privit vălul misterios de ceaţă albastră.

În scurt timp însă n-am mai putut studia planeta. Ne apropiam de Marte dinspre partea care nu era luminată.

Cu două ore înainte de aterizare, Şatov comandă: „La post!", şi ne-am dus la postul central de comandă. Uşa grea a cabinei se închise cu zgomot. „Săgeata" se cutremură din toate încheieturile. Motoarele de frînare intraseră în funcţiune.

Cărui astronaut nu-i este cunoscut acest adevărat răget, am putea spune, în momentul cînd începe frînarea?! Foarte apropiat, crescînd în intensitate, fioros, el străbate cosmonava, pătrunde prin pereţii groşi ai postului central, face să se cutremure acele diferitelor aparate de bord şi obligă chiar manşa să vibreze. Acest răget sinistru este totuşi mai plăcut decît orice muzică. Cosmonava parcă prinde viaţă şi vrea să anunţe sfîrşitul călătoriei.

„Călătoria s-a sfîrşit! Călătoria s-a sfîrşit!" — urlară motoarele de frînare.

Şatov conducea „Săgeata" cu multă măiestrie. Vedeam însă că-i vine foarte greu. Profundoarele răspundeau anevoie la comenzi; cîrmele de direcţie, deformate de meteoriţi, obligau „Săgeata" să facă spire cu diametre colosale; locatorul de vizibilitate nu funcţiona. Şi cu toate acestea Şatov reuşea să ducă cosmonava spre ţintă.

Am stat alături de Şatov un an şi jumătate şi am reuşit să-l cunosc foarte bine (în tot cazul aşa mi se părea). Trebuie să recunosc însă că de data aceasta nu-mi recunoşteam prietenul. Aparatele

de bord indicau că greutatea cosmonavei s-a dublat. Simţeam că m-am înfundat adînc în fotoliu. Şatov era însă calm, de parcă nimic nu se întîmpla. Pe faţă îi fulgeră un zîmbet, şi ochii începură să-i lucească. Fără să se uite la aparatele de bord, Şatov părea a ghici cu un al şaselea simţ tot ce trebuia să facă.

Deodată se auzi semnalul dozimetrului de radiaţie. Mi-am întors privirea şi am observat că acul indicator al dozimetrului trecuse de linia roşie. În spatele pereţilor de plumb ai postului central de comandă, radiaţia era atît de puternică încît ameninţa viaţa omului. Dar de unde venea această radiaţie ?

— Pilot, pune în funcţiune locatorul de aterizare ! răsună vocea lui Şatov.

Apăru un ecran galben, convex, de forma unui pătrat. In centrul lui era un oval roşu şi luminos.

Şatov întoarse privirea spre mine. Am citit în ochii lui uimirea. La şase sute de kilometri sub noi, pe suprafaţa lui Marte se zărea un lac de flăcări de dimensiuni apreciabile. Era oare o erupţie ? ! Un incendiu ? !

Aproape instinctiv am pus în funcţiune goniometrul ionic. Pe ecran apăru o dîră neagră care împărţi ovalul roşu în două părţi egale şi rămase nemişcată. În jurul lacului de flăcări, radiaţia era extrem de mare ! „Săgeata" se cutremură. Pata roşie începu să se deplaseze spre marginea ecranului. Şatov îndreptă cosmonava spre răsărit. Am scris pe o coală de hîrtie : „Explozie nucleară ? Să fie oare o catastrofă nucleară ?" Şatov privi hîrtia, apoi se uită la mine şi ridică din umeri. Intr-un tîrziu îmi atrase atenţia spre gradaţia termografului care se afla în afara cosmonavei. Temperatura se ridicase în jurul „Săgeţii" la peste şaptezeci de grade.

Astronava cobora. Şatov săvîrşise o adevărată minune : racheta ciopîrţită de meteoriţi, învingînd nişte vîrtejuri aeriene, care nu se ştie de unde au apărut, zbura exact pe traseul stabilit. Pe ecranul locatorului de aterizare începură să apară şi să dispară pete întunecate.

— Unde sîntem ? mă întrebă Şatov cu privirea.

— Deasupra Mării Vremii ! îi răspunsei. Şatov dădu afirmativ din cap.

Să aleg un loc potrivit pentru aterizare n-a fost chiar atît de uşor. Marea Vremii era un şes întins pe care creşteau o mulţime de tufe de aresită, iar de bolovani te izbeai la tot pasul. Totuşi în apropiere se afla rachetodromul. In ultimele trei decenii, oamenii reuşiseră să studieze destul de bine Marte şi continuau să-l exploreze.

Petele negre apăreau şi dispăreau fulgerător pe ecranul locatorului. „Săgeata" zbura deasupra solului planetei. Am închis locatorul. Nu mi aduc aminte cît timp a trecut, dar cred că cinci minute. Zgomotul maşinilor devenise de nesuportat. Şatov începu amartizarea *. „Săgeata" se lăsă uşor pe nişte suporţi pneumatici şi rămase nemişcată.

Era linişte ! O linişte ameţitoare, din cauza căreia îţi ţiuiau urechile şi orice foşnet îţi părea tunet.

Apoi am simţit greutatea corpului. Nu o greutate artificială, creată în cîmpul magnetic de haina metalizată, ci o greutate adevărată, sau, cum o numea Şatov, adevărata greutate pămîntească.

* AMARTIZARE — coborîre pe Marte (n.r.).

— Nu stăm rău, ce zici? îmi spuse Şatov.

— Este chiar admirabil!

Şatov răsuci mînerul dispozitivului pneumatic. Se auzi un sîsîit, şi uşa cabinei se deschise. Dar sîsiitul continua. El devenise însă foarte curios, sacadat şi chiar semăna cu nişte şuierături.

— Fii atent la ce se întîmplă afară, îmi zise Şatov surprins. Se pare că Marte ne întîmpină cu vînt.

Am trecut în cabina alăturată. Acolo şuieratul vîntului se auzea şi mai bine. Mai mult decît atît: cosmonava se cutremura şi se clătina.

— Şi acum, tovarăşe comandant, spune-mi ce-ar fi zis în această privinţă bătrînul Omar? l-am întrebat pe Şatov.

Prietenul meu de călătorie îmi răspunse de data aceasta foarte serios:

— Bătrînul ar fi spus într-un caz analog: „În femei şi-n viaţă nu există nimic statornic". În ceea ce priveşte femeile...

Un zgomot puternic îl întrerupse.

— Să fie o furtună de nisip? întrebai.

Şatov îmi făcu semn cu capul că nu poate fi vorba despre aşa ceva.

— Nu, prietene. Afară cade cea mai veritabilă grindină.

— Adusă, bineînţeles, de pe Pămînt!? făcui eu încredinţat că amicului meu îi arde de glumă.

— Iar acum a început ploaia, spuse Şatov cu calmul lui imperturbabil.

Pe corpul metalic al „Săgeţii" cădea o ploaie torenţială. Nu exista nici un dubiu în această privinţă.

— Pilot, am să fac un raport scris pentru ce-ai făcut, îmi zise Şatov aproape în serios. Ai adus „Săgeata" pe o altă planetă. Judecînd după greutatea noastră, sîntem pe Marte. Dar cum se explică vîntul, grindina, ploaia...

La un moment dat, ploaia a încetat fulgerător, dar vîntul continua să urle şi mai fioros.

— Ce poţi să-mi spui în apărare? mă întrebă Şatov.

Nu-i puteam răspunde nimic. Nu puteam să explic fenomenele atît de curioase care se întîmplau în jurul nostru.

— Să admitem că undeva, prin apropiere, are loc o erupţie, raţiona Şatov cu glas tare, ascultînd din cînd în cînd cum urla vîntul. Dar cum se explică grindina? Iar vîntul este atît de puternic!... A început din nou ploaia, auzi, prietene? Să admitem că este un uragan obişnuit. Dar ploaia, ploaia! Cum se explică că pe Marte poate cădea o ploaie torenţială?... Este cam neplăcut, amice, dar va trebui să îmbrăcăm costumele de scafandri şi să ieşim din „Săgeată". Aparatele de radiorecepţie şi emisie care sînt în costume funcţionează. Vom încerca să stabilim legătura şi...

O zguduitură puternică era să ne arunce pe jos.

— Ce-o mai fi şi asta!

Ţinîndu-se de pereţi, Şatov se îndreptă spre postul central de comandă.

— Barometrul cu mercur indică o presiune de 400 mm, zise el întorcîndu-se. Această planetă drăgălaşă are o atmosferă respectabilă. Mai există încă un semn de întrebare. Dar... Fără îndoială, prietene, că ai adus „Săgeata" pe un şes de pe Pămînt. Poate că ai descoperit însă o nouă planetă. Nu-i frumos ce-ai făcut.

Cu toate că Șatov glumea, nu eram de loc bine dispuși. Îmbrăcîndu-și costumul de scafandru, comandantul începu să recite din nou versuri ale bătrînului Omar, dar se opri la un moment dat brusc.

— De-am afla mai repede despre ce este vorba! spuse Șatov. Pentru prima oară într-un an și jumătate am simțit în vocea lui oboseală.

Șatov răsuci pînă la refuz mînerul dispozitivului pneumatic. Presiunea aerului aruncă cu o putere formidabilă ușa înlături. Vîntul rebel pătrunse în cabina-ecluză.

Am aprins reflectoarele. Două fascicule subțiri de lumină spintecară întunericul. În jurul rachetei se petreceau lucruri de neînchipuit. Rafale puternice de vînt tîrau chiar deasupra solului niște nori amenințători. Ploaia ba începea, ba se oprea. Undeva departe, fulgere puternice luminau întinderile.

— Navigator, știi ce a spus bătrînul Omar într-un caz asemănător? am auzit vocea neobișnuit de calmă a lui Șatov în radiotelefon. *„Ia seama, călătorule. Zarea-i amenințătoare. Din nori vin șerpuind văpăi de-oțel"*.

Șatov ieși din rachetă. L-am urmat grăbit. O rafală puternică de vînt m-a aruncat cît colo. În cădere am reușit să mă agăț de o creangă de aresită. Însemna deci că eram totuși pe Marte!

— Colega, ține-te bine! îmi strigă Șatov. Vino tîrîș spre mine.

Șatov se adăpostise în spatele unei movilițe. Am început să înaintez înfruntînd vîntul nemilos.

— Deschide radioul, îmi zise Șatov.

M-am culcat pe spate și am deschis aparatul. În căști se auziră tunetele din atmosferă. Și deodată, de undeva din depărtări, se auzi o voce abia perceptibilă: „«Săgeata», «Săgeata», «Săgeata»... «Săgeata», «Săgeata»... !".

— Auzi, prietene? îmi strigă Șatov.

Spre surprinderea mea, rama goniometrului era înălțată spre cer. Printre nori am reușit să zăresc un disc galben poate de cinci ori mai mic decît acela al Lunii.

— Phobos! îmi zise Șatov ridicînd mîna. Phobos, satelitul lui Marte, care și-a ieșit parcă din minți! Ei ne vorbesc de acolo.

Nu le puteam însă răspunde. Aparatele de radioemisie pe care le aveam în costumele de scafandri aveau o rază de acțiune cam de 300 km, iar pînă la Phobos era o distanță de 9.000 km. „«Săgeata», «Săgeata», «Săgeata»..." — ne chemau cei de pe Phobos.

— O țin într-una! zise Șatov. În continuare va urma un concert de muzică ușoară, și transmisia se va termina. Noapte bună, dragi ascultători!...

Agățîndu-se de crengile aresitei, Șatov reuși să se ridice. Vedeam cum se apleacă spre a nu-l dărîma vîntul.

— Privește, prietene!

Am simțit în vocea lui Șatov ceva neobișnuit, care m-a determinat să mă ridic.

— Privește!

El îmi indica în întuneric ceva cu mîna. Nu reușeam să disting nimic. Raza reflectorului se pierdea în beznă.

Deodată, în fața noastră, fulgeră, și atunci am rămas înmărmurit. Venea spre noi un adevărat zid de apă.

— Înapoi! îmi strigă răgușit Șatov.

El începu să alerge grăbit spre „Săgeată". O rafală de vînt mă doborî. Am căzut în genunchi. Reflectorul lui Șatov se stinse. Apoi raza de lumină spintecă din nou întunericul și mă izbi în ochi. Șatov venea să mă ajute. În radiotelefon auzeam clar respirația lui răgușită.

— Mai repede, mai repede...

Șatov m-a împins în „Săgeată". Ușa se închise cu zgomot în spatele nostru. Și atunci am auzit tumultul apei care se apropia și făcea să nu se mai audă nici foșnetele tufelor de aresită, nici urletul vîntului și nici picăturile de ploaie care biciuiau „Săgeata". Zgomotul apei creștea în intensitate, se transforma într-un adevărat urlet, în ceva înfiorător pe care cu greu îl puteai exprima în cuvinte.

— Ține-te bine! îmi strigă Șatov, și vocea lui se pierdu în vacarmul produs de valurile care cuprinseră „Săgeata".

Am întins mîinile să mă prind de ceva, dar n-am găsit nimic în jur. Dușumeaua mi-a fugit de sub picioare. Am căzut peste Șatov. Totul n-a durat însă decît o clipă. Apoi se făcu liniște.

— Mai încet, colega... îmi zise Șatov ridicîndu-se. In urma celor întîmplate mi-am dat seama ce se petrece cu Marte. Această planetă a fost transformată într-un loc de distracție pentru amatorii de senzații tari. Bănuiesc că acum o să înceapă și un mic, dar bine organizat cutremur de pămînt...

De afară se auzi din nou cum urla vîntul. Aceste sunete sinistre îmi creau o stare foarte neplăcută. Și acest lucru pesemne nu numai că l-am gîndit, dar l-am și rostit, fiindcă la radiotelefon auzii vocea lui Șatov.

— N-avem ce face... Va trebui totuși să ieșim. Peste o jumătate de oră, Phobos va dispărea la orizont, și atunci n-o să mai auzim nimic.

Ușa se deschise încet. Șatov se aplecă și dispăru în întuneric. L-am urmat imediat și am simțit din prima clipă că vîntul se întețise. El nu mai bătea în rafale, ci venea ca un zid compact. Îmi dădeam seama de puterea vîntului chiar prin costumul gros de scafandru.

Lipindu-se de solul umed, Șatov se tîra spre tufele de aresită. Apa dispăruse, lăsînd în urma ei plante rupte și smulse din rădăcini. Am vrut să mă așez în patru labe, dar se vede că n-am fost destul de îndemînatic.

Vîntul parcă a așteptat acest prilej ca să se năpustească spre mine cu o putere înzecită. Nu-mi dădeam seama ce se întîmplă. Totul s-a petrecut atît de brusc încît n-am putut să iau nici o măsură de precauție. Am căzut, am simțit o lovitură puternică (pe care mi-a amortizat-o în parte costumul de scafandru), o lumină orbitoare a alungat pentru o clipă întunericul, apoi raza reflectorului alergă prin noroi și din nou se făcu beznă. Reflectorul a fost făcut țăndări, antena radioului ruptă. Vocea lui Șatov (nu-mi mai aduc aminte ce-mi striga) se pierdu.

Vîntul mă împingea într-o direcție necunoscută. Încercam să mă prind de tufele aresitei, dar ele erau smulse din rădăcini. Înfigeam degetele în pămînt, căutînd să rămîn locului, dar o forță diabolică mă mișca și mă ducea spre necunoscut. Iar vîntul, acest uragan nemilos, mă îndepărta tot mai mult de cosmonavă. De două ori, cînd a fulgerat, am reușit să zăresc printre nori silueta „Săgeții". Iar norii, adevărați coloși, se tîrau peste tufele de aresită, luminîn-

du-se de descărcări electrice. Atmosfera era supraîncărcată de electricitate. In clipa în care am căzut, am zărit cum de pe costumul de scafandru mi-au zburat mii de scîntei albastre.

Depuneam eforturi supraomenești, căutînd să rămîn locului, să mă prind de ceva, dar nu puteam. Uraganul mă sălta în sus, mă arunca pe sol, mă răsturna și mă ducea, mă ducea, mă ducea...

Aceasta a durat mult timp, îngrozitor de mult, și a luat sfîrșit pe neașteptate, cum a și început. Am simțit că mă izbesc crengile aresitei, am căzut intr-o groapă și totul s-a terminat. S-a făcut liniște. Nu mi-am dat seama imediat de cele petrecute. Umărul în care m-am lovit mă durea, nu-mi ajungea aerul, în ochi îmi apăreau cercuri roșii... De undeva, din adîncul conștiinței, mi se formula vag o idee. La început era foarte tulbure. Apoi, alungînd alte gînduri haotice, mi-a devenit clară : „S-a întîmplat ceea ce așteptam de mult. Acel lucru de neînlăturat".

Deasupra Mării Vremii bîntuia uraganul. Undeva (nici nu mai știam în ce direcție) se afla cosmonava. In tot cazul era foarte departe. Distanța care ne despărțea nu putea fi măsurată. Era infinit de mare. Iar acul indicatorului de oxigen arăta că mai puteam trăi o oră, cel mult două. Priveam îngrozit spre micul indicator fosforescent fixat în casca costumului de scafandru. Acul se mișca mereu. Îmi făcea impresia că l-am și văzut ajungînd la o linie roșie, după care nu mai exista nici o salvare. „S-a întîmplat ceea ce așteptam de mult. Acel lucru de neînlăturat" — îmi suna insistent și înfiorător în urechi.

Agățîndu-mă de rădăcinile noduroase ale aresitei, m-am ridicat în picioare și am dat într-o parte crengile. Vîntul continua să sufle, dar pe cer nu se zărea nici un nor. La orizont am zărit o stea smăraldie foarte luminoasă.

Da, nu exista nici o îndoială, era Pămîntul. În această lume străină, unde totul îți era potrivnic — și vîntul biciuitor, și solul aspru, pietros, și întunericul —, deodată a apărut ceva care îți este drag. „Pămîntul natal. Pămînt natal !" — repetam eu aceste cuvinte de nenumărate ori...

În strălucirea stelei aveam impresia că este ceva neobișnuit. Despre ce era vorba nu-mi puteam da seama. Dar cu cît priveam mai mult astrul acela, cu atît mi se părea mai important să descopăr ce este neobișnuit în el. Uitasem de uragan, nu mai auzeam urletul vîntului și nu mai vedeam nici discul indicatorului de oxigen.

Deodată totul îmi deveni clar. Steaua licărea ! Abia perceptibil, foarte slab, dar totuși licărea. Dar în atmosfera rarefiată a lui Marte nu puteau exista licăriri. Pămîntul, îndepărtatul și scumpul Pămînt, m-a făcut să înțeleg că Marte are acum o atmosferă densă. Nu-mi dădeam seama de unde apăruse această atmosferă. In clipa aceea însă nici nu mă gîndeam să rezolv o problemă atît de complicată. Deschisei imediat ventilul căștii de scafandru.

Mă izbi în față un vînt călduț. Incepui să respir adînc aerul lui Marte. Era umed, saturat de mirosul de mosc pe care-l avea aresita. Aveam amețeli din cauza acestui aer, din cauza acestui miros, de atîta fericire !

Nu-mi aduc aminte cît timp a trecut. Pămîntul se înălța deasupra orizontului, iar de-a lungul drumului său cerul devenea luminos. Pentru Marte, Pămîntul nostru era astrul dimineții. Răsăritul său prevestea zorile, lumina.

Dimineaţa era posomorîtă pe Marte. Umbrele cenuşii ale tufelor se prelingeau pe şesul bolovănos, iar deasupra orizontului se zăreau norii negri. Dar îmi dădeam seama că vîntul încetase.

Aceasta îmi pricinui o veselie răutăcioasă. Agăţîndu-mă de tufele pipernicite care se aşterneau pe sol, ieşii din groapă şi o luai la goană. Mergeam şi strigam vîntului cuvinte de ocară. Vîntul vîjiia, mă izbea, mă împingea înapoi, dar nu mai era în stare să-mi stea în cale.

Mergeam înainte. Nu ştiam unde se afla „Săgeata". De aceea o pornii la întîmplare spre astrul care răsărise dimineaţa. În nici un caz nu-i puteam întoarce spatele.

Am făcut vreo sută, o sută cinci zeci de paşi. De după o movilă să înălţă spre cer o rachetă roşie care se sparse într-o mulţime de stele. Peste cîteva clipe spintecă văzduhul încă o rachetă, apoi încă una...

O rupsei la fugă. Vîntul parcă dispăruse. Alergam sărind peste tufe şi peste bolovani. Îmi dădeam seama că pe Marte aproape că nu mai simţeam greutatea costumului de scafandru.

Urcai pe o movilă şi de acolo văzui „Săgeata". Era la vreo cincizeci de metri de mine. Silueta ei lungă şi de culoare închisă se contura minunat pe fondul cerului, care se lumina. De data aceasta, cosmonava mi se păru neobişnuit de frumoasă, cu aripile-i scurte, ridicate mîndru, cu corpul ţintind spre slăvile cerului...

Şatov lansa o rachetă după alta. Îşi scosese casca şi îşi descheiase costumul de scafandru. Alături de „Săgeată" se afla un mic elicopter. Numai Şatov era în stare să monteze de unul singur elicopterul pe întuneric şi încă pe o asemenea furtună...

Observîndu-mă, el aruncă pistolul de rachete, îşi ridică deasupra capului casca şi-mi strigă ceva.

Revederea cu Şatov îmi produse o mare emoţie. Grăbii pasul şi începui să-mi deschei costumul de scafandru.

— Prietene, linişteşte-te! îmi zise Şatov. Cred că bătrînul Omar...

Şatov se întoarse. Numai atunci observai în jur o mulţime de tuburi de rachete. Lucrul acesta mă făcu să-mi aduc aminte că sînt pe Marte.

— Nici nu-ţi vine să crezi că eşti pe Marte! îmi zise Şatov tuşind. Şi totuşi, navigator, aşa este. Totu-i în regulă. Cît timp noi doi am călătorit, multe s-au schimbat. Îţi aminteşti că, numai cu cîţiva ani în urmă, a fost găsit pe Marte minereul de beriliu? Oamenii au constatat că aici rezervele de acest minereu sînt colosale. Noi săpam pe Pămînt mine de cinci kilometri adîncime, coboram în fundul oceanului ca să putem obţine nişte cantităţi infime, iar pe Marte acest metal se întîlneşte la tot pasul. Poţi fi sigur că şi noi stăm acum pe beriliu. În scurt timp, oamenii vor da uitării aluminiul, fiindcă beriliu este mai uşor şi mai rezistent. Ştii doar prea bine că minereul nu poate fi extras de oameni îmbrăcaţi în costume de scafandru. Tocmai de aceea pămîntenii îi creează lui Marte o atmosferă prielnică lor. Pata roşie pe care am văzut-o pe ecranul locatorului era un crater termonuclear. Pe Marte există două cratere de acest fel. În ele au loc reacţii în lanţ dirijate. Atomii grei se sparg şi dau naştere la oxigen, azot, heliu şi bioxid de carbon. Lucrul principal este însă că, din cauza temperaturii extrem de ridicate, mineralele care conţin oxigen, apă şi bioxid de carbon se dizolvă... Desigur că

oamenii au părăsit planeta și numai pe Phobos a mai rămas un post de comandă. Prietene, te asigur că am avut un mare noroc. Pe aici au bîntuit furtuni și mai îngrozitoare. Radioactivitatea a fost atît de mare că omul n-ar fi putut supraviețui. Dar acum nu mai există nici un fel de pericol. Pe lîngă aceasta, apariția atmosferei a barat calea radiațiilor cosmice. Într-adevăr, am avut noroc!... Mai mult decît atît nu știu. De pe Phobos mi-au ținut o lecție întreagă. Mi s-au dat cifre, citate, formule...

— Și atmosfera aceasta va persista mult timp? îl întrebai.

Șatov începu să rîdă în hohote.

— Aha! Se vede că ți-a plăcut vîntulețul... Nu fi îngrijorat, amice! Marte și-a pierdut atmosfera pe cînd era în stare fierbinte. Forța de atracție a planetei era prea slabă ca să poată reține gazele acelea aflate la temperaturi înalte. De astă dată, Marte primește un înveliș cu totul corespunzător. N-ar fi exclus ca acest înveliș să trebuiască să fie „alimentat" din cînd în cînd. Iți mai comunic un amănunt: unii cosmonauți nerăbdători se și gîndesc să creeze o atmosferă și bătrînei Lune. Pînă în prezent, Luna a fost doar o stație intermediară în zborurile cosmice. Este însă mult mai rentabil să obții combustibil și să construiești rachete chiar pe Lună. Gîndește-te că se cheltuiesc cantități imense de energie pentru alimentarea bazelor de pe Lună... Și acum am terminat tot ce am avut să spun. Dacă dorești, ia costumul meu de scafandru, deschide aparatul de radio și ascultă... Iar eu... Prietene, prietene, Soarele! Privește că răsare Soarele! Este un răsărit ca pe Pămînt...

Deasupra lui Marte răsărea într-adevăr Soarele. Norii purpurii căpătară o culoare palǎ; undeva, în depărtare, se contura minunată linia orizontului. Aerul tremura, și totul în jur se lumina.

Un an și jumătate în cosmos, uraganul, coșmarul din ultima noapte — toate dispăruseră, toate nu mai însemnau nimic în comparație cu primul răsărit de Soare pe Marte. Aș fi fost dispus să trec poate prin și mai multe greutăți ca să pot vedea răsăritul pe bătrîna planetă. Un răsărit creat de oameni.

Soarele trimitea raze puternice, care alungau întunericul. Stelele se stingeau. Numai un singur astru luminos strălucea pe cerul transparent al dimineții. Acum acest astru era albastru.

— Pămîntul! șopti Șatov în spatele meu. Planeta albastră!

In romînește de F. IONESCU
(după revista „Vokrug sveta" nr. 6/1959)

ERATĂ

Titlul povestirii lui K. E. Țiolkovski a fost tipărit din vina redacției în două moduri diferite în nr. 120 al Colecției. Pentru a înlătura orice posibilitate de confuzie, precizăm că titlul corect al lucrării este „ÎN AFARA PĂMÎNTULUI".

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. Stalin"
sub comanda nr. 91787

2012

COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

CLUB

cpsf.info

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

I.m. Pompiliu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacţiile Ştiinţă şi tehnică sau cei care au dat să continue CPSF, au reuşit, cu multă dăruire, muncă şi cheltuială, aceşti entuziaşti.

Lor trebuie să le mulţumim pentru că avem acum posibilitatea să (re)citim legendara Colecţie.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodyllu
progressivefan3
car_deva
coolio
fractalus
panionios
nld68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email şi reparăm greşeala)

Abonamentele la revista „Știința și Tehnică" și la colecția de „Povestiri științifico-fantastice" se primesc pînă cel mai tîrziu în ziua de 23 a lunii, cu deservirea în a doua lună următoare.

Abonamentele se primesc de către difuzorii de presă din întreprinderi, instituții și de la sate, secțiile de difuzare a presei, precum și de către factorii și oficiile poștale.

APARE DE DOUĂ ORI PE LUNĂ - PREȚUL 1 LEU